

Mitkä ovat johdon assistenttien ympäristöosaamisen tarpeet?

Helena Mustonen

Opinnäytetyö

Liiketalouden koulutusohjelma

2013

<p>Tekijä tai tekijät Helena Mustonen</p>	<p>Ryhmätunnus tai aloitusvuosi Metra09S</p>
<p>Raportin nimi Mitkä ovat johdon assistenttien ympäristöosaamisen tarpeet?</p>	<p>Sivu- ja liitesivumäärä 66 + 2</p>
<p>Opettajat tai ohjaajat Minna-Maari Harmaala</p>	
<p>Tämä opinnäytetyö tehtiin toimeksiantona HAAGA-HELIA ammattikorkeakoulun johdon assistentti- ja toimittajakoulutus (ASTO) –yksikölle.</p> <p>Työn tavoitteena oli tutkia johdon assistenttityön ja kielten koulutusohjelmasta valmistuvien ympäristöosaamisen tarpeita. Tarkoituksena on selvittää mitä osaamista johdon assistenteilta odotetaan ympäristöosaamiselta ja mitkä ovat työnantajien odotukset nyt ja tulevaisuudessa, sekä miten tämä huomioitaisiin opetuksessa. Esille nousi myös tulevaisuuden näkymiä ympäristöosaamisesta ja miten koulutus vastaisi tähän haasteeseen.</p> <p>Aihe on hyvin ajankohtainen mm. maailmanlaajuisen tiukentuneen taloustilanteen takia. Tiukentuneet säästöt mm. energia- kuin materiaalihankinnoissa kuormittavat yrityksiä. Yritysten on pakko ottaa käyttöönsä ekologisemmat vaihtoehdot. Tämä puolestaan heijastuu työntekijöiden osaamistarpeisiin hyödyntää käytettävissä olevat energiatestävällisemmät menetelmät kaikissa toiminnoissaan.</p> <p>Opinnäytetyö on kvalitatiivinen tutkimus. Kyselyn tutkimuksen kohderyhmäksi valittiin jo valmistuneet johdon assistentit ja kysely toteutettiin Webropol-ohjelman avulla. Kysely suunnattiin myös kahdelle erilliselle ympäristöasiantuntijalle. Tutkimusta varten haastateltiin myös kahta muuta asiantuntijaa ympäristöosaamisesta. Haastattelun lisäksi tehtiin myös havainnointia, mikä antoi hyvän taustatuen koko työlle.</p> <p>Tutkimustuloksista selvisi, että yritysten käytäntömallit vaihtelevat ympäristöosaamisen suhteen. Samoin selvisi, että kyselyyn vastanneet assistentit ovat valveutuneita ja kiinnostuneita ympäristöasioista huolehtien itse ympäristöosaamisesta työpaikoillaan. Tutkimuksesta kävi ilmi myös se tosiasia, että kyselyyn vastanneet eivät olleet saaneet juuri mitään koulutusta, vaan he olivat joko itse kouluttautuneet tahoillaan tai työnantaja itse oli heidät kouluttanut.</p>	
<p>Asiasanat ympäristöosaaminen, työnantajien odotukset, johdon assistentti, koulutus</p>	

Degree programme

<p>Authors Helena Mustonen</p>	<p>Group or year of entry Metra09S</p>
<p>The title of thesis WHAT ARE THE ENVIRONMENTAL EXPERTISE NEEDS OF MANAGEMENT ASSISTANTS?</p>	<p>Number of pages and appendices 66 + 2</p>
<p>Supervisor(s) Minna-Maari Harmaala</p>	
<p>This thesis was made as an assignment for ASSI study program.</p> <p>The objective of this thesis was to analyze what environmental expertise needs assistants have. The aim of this thesis was to find out what knowledge management assistants are expected to have and what the expectations of employers are like and how this would reflect to the training.</p> <p>The issue is topical because the economic situation has become more challenging and this is also reflected to an assistant's work.</p> <p>The thesis is a qualitative study. The target group was management assistants, who had already graduated. The survey was conducted with Webropol-program. The study was carried out by interviewing two experts and the research questions were also sent to two separate experts. The interview also included observation, which gave a good background to the whole work.</p> <p>This study revealed that the corporate practice models vary when it comes to environmental knowledge. It was revealed that the respondents ie assistants are well informed and interested in environmental issues and they take care of the environmental knowledge in the workplaces.</p> <p>This study also revealed the fact that the respondents had not received hardly any training, but they were self-educated or the employer himself had trained them.</p>	
<p>Key words environmental expertise, employers' expectations, future, Management Assistant, education</p>	

Sisällys

1	Johdanto	1
1.1	Tutkimuksen rakenne sekä tutkimuksen vaiheet ja tekotapa	2
	-ympäristöjärjestelmän.....	3
	merkitys yrityksissä.....	3
1.2	Tutkimuksen tavoite ja tutkimuskysymys	5
1.3	Toimeksiantaja HAAGA-HELIA:n taustatiedot.....	6
2	Keskeiset ympäristöalan termit ja käsitteet.....	8
	Ympäristöosaaminen	8
	Ympäristöjohtaminen.....	8
	Ympäristöjärjestelmä	8
	Ympäristövastuu.....	9
	Ympäristölaki.....	10
	Kestävä kehitys	10
	Green Office- järjestelmä.....	11
	ISO 14001- standardi.....	11
	Ekotehokkuus.....	12
	Ekotiimi.....	12
	Ympäristöindikaattori.....	12
	EMAS	13
	FSC.....	13
	WWF.....	13
3	Vastuullinen yritystoiminta	14
3.1	Yrityksen arvot.....	15
3.2	Yrityksen etiikka	16
4	Yritysten yhteiskuntavastuu	17
4.1	Taloudellinen vastuu	17
4.2	Ekologinen vastuu.....	18
4.3	Sosiaalinen vastuu.....	18
4.4	Vastuullisen toiminnan osa-alueet.....	18
4.5	Sidosryhmät ja vuorovaikutus.....	19

4.6	Mittarit	19
5	Ympäristöjärjestelmän merkitys yrityksissä	20
5.1	Ympäristöosaamisen merkitys yritykselle.....	21
5.2	Ympäristöjohtamisen merkitys yrityksissä	21
5.2.1	Toimistojen paperin- ja energiankulutus	22
5.2.2	Green Officen tuomat hyödyt	23
5.3	Ympäristöosaaminen kilpailutekijänä	23
5.4	Ympäristöosaaminen tulevaisuudessa	24
6	Koulutuksen haasteet ympäristöosaamisesta.....	25
7	Empiirinen osa	27
7.1	Tutkimusmenetelmät	27
7.2	Kyselyn toteutus	29
7.3	Tutkimuksen kysely.....	30
7.4	Asiantuntijahaastattelut.....	31
7.5	Aineiston analysointi.....	32
8	Tutkimuksen tulokset	33
8.1	Eveliina Champagne'n ja Mikko Kuirin kyselyt	36
8.1.1	Ympäristöasiantuntija Eveliina Champagne, Fujitsu Finland Oy	37
8.1.2	Ympäristöasiantuntija Mikko Kuri, WWF, Green Office – ympäristöohjelmat (GO)	42
8.2	Asiantuntijahaastattelut.....	45
8.2.1	Johdon assistentti, HAAGA-HELIA	45
8.2.2	Lehtori Mia Tarhanen, HAAGA-HELIA, Haaga.....	47
8.3	Kyselyn ja haastattelun tutkimustulosten yhteenveto.....	48
9	Yhteenveto: johdon assistenttien osaamistarpeet ympäristöosaamisesta	51
9.1	Pohdintaa, kehittämissuhteita.....	52
10	Oman työn arviointi.....	56
10.1	Jatkotutkimushaasteet	57
	Lähteet.....	59
	Liitteet.....	67

1 Johdanto

Keskustelu kestävästä kehityksestä lähti liikkeelle jo kesällä 1992 Rio de Janeirossa pidetyn YK:n ympäristö- ja kehityskonferenssin jälkeen. Riossa hyväksyttiin toimintaohjelma Agenda 21, jonka mukaisesti maailman hallitukset sitoutuivat edistämään kestävä kehitystä kansallisessa toiminnassa ja kansainvälisessä yhteistyössä. Samassa toimintaohjelmassa veloitetaan myös yritykset tekemään omia ympäristöohjelmiaan. (Laurila & Sironen 1997: 144.) Yritykset ovat keskeisiä toimijoita ympäristöongelmien vähentämisessä erityisesti energian ja raaka-aineiden käytön sekä liikenteen aiheuttamien ympäristöongelmien osalta. (Kestävä kehitys Hämeenlinnan seudun yrityksissä vuonna 2002.)

Ympäristöosaamista ohjaavat myös lainsäädäntö ja Euroopan unionin säädökset. Paineita ympäristöosaamisen tietämykselle tuovat asiakkaat, sijoittajat ja muut sidosryhmät, joiden kautta yrityksen arvostus luodaan.

Haaran mukaan tulevaisuudessa ympäristöosaaminen tulee painottumaan entistä enemmän kaikille toimialoille pienentyvien luonnonvarojen, kiristyneiden päästöjen ja tiukentuvan ympäristölainsäädännön myötä. Ympäristöosaamiselta tullaan tulevaisuudessa vaatimaan uudenlaisia ympäristöosaajia. Työelämässä tämä tarkoittaa monenlaista ympäristöosaamisen tuntemusta ja ongelmaratkaisujen soveltamista (Tampereen Yliopisto 2012.)

Tämä työ tehtiin toimeksiantona HAAGA-HELIA ammattikorkeakoululle johdon assistentti- ja toimittajakoulutus (ASTO) –yksikölle.

Tämän työn tavoitteena on löytää niitä toimintamalleja mitä johdon assistenttien ympäristöosaamisen tarpeet tulevat olemaan jatkuvasti muuttuvassa työelämässä, ja miten näihin haasteisiin puolestaan voitaisiin vastata johdon assistenttityön koulutuksen taholta. Samalla pohditaan, mitkä ovat työntajien vaatimukset alati muuttuvassa maailmassa.

Tutkimukselle löytyi käytännön tarvetta selvittää, onko johdon assistenttien koulutuksen taholla huomioitu tarpeeksi ympäristöosaamisen opetusta peilautuen työnantajien tarpeisiin ja haasteisiin. Aihe on ajankohtainen ja tärkeä. Syynä ovat luonnonvarojen niukkeneminen, talouskriisi, kiristynvä lainsäädäntö ja tätä kautta energia- materiaalihokkuusvaatimukset, jotka tulevat vaikuttamaan kaikkeen yritystoimintaan heijastuen myös arkipäivän johdon assistenttien työtehtäviin ympäristöosaamisessa. Tässä opin- näytetyössä syvennyttään myös teoreettisen puoleen mm. yritysten ympäristövastuuseen ja sen takana vaikuttaviin ympäristöasioihin heijastuen sitä kautta johdon assistenttien työnkuvaan, työnvaatimuksiin ja ympäristöosaamisen tarpeisiin.

Tutkimuksessa haastateltiin kahta asiantuntijaa, jotka ovat tekemissä työnsä puolesta ympäristöasioiden kanssa. Tämän lisäksi tehtiin Webropol-kysely jo valmistuneille johdon assistenteille. Kyselylomake toimitettiin vastaajille Aito HSO ry:n kautta. Kysely osoitettiin myös kahdelle muulle henkilölle, jotka ovat eri yritysten ympäristöasiantunti-joina. Tutkimukseen osallistui siis kaikkiaan kahdeksan eri ihmistä. Tutkimus noudatti kvalitatiivista tutkimustapaa.

1.1 Tutkimuksen rakenne sekä tutkimuksen vaiheet ja tekotapa

Opinnäytetyöni rakenne koostuu johdannosta, tutkimustavan havainnollistamisesta, teoria osiosta, koulutuksen haasteista ja empiirisestä osiosta, sekä tutkimuksen yhteenvedosta pohdintoineen sekä omasta arvioinnista jatkokysymyshaasteineen. Opinnäyte-työni jakautuu siis kaikkiaan 7 pääosaan (kuva 1.)

Kuva 1. Seuraava kaavio havainnollistaa opinnäytetyön rakennetta ja miten tutkimus

Johdanto toimii koko opinnäytetyön johdantona antaen kuvan työstä. Toinen osa käsittelee tutkimuksen tekotapaa valottaen työn eri vaiheita ja etenemistä. Osiossa käydään läpi myös tutkimuksen tavoitteet ja itse tutkimuskysymys sekä selvitetään toimeksiantajan taustatietoja.

Teoriaosuudessa (kohta 3) käsitellään ympäristöosaamiseen liittyvää termistöä (mm. ympäristöosaaminen, kestävä kehitys, Green Office –järjestelmä), jotta koko työn luetavuuden kannalta termistö olisi tutumpaa. Teoriaosuudessa käydään läpi myös vastuullisen yritystoiminnan periaatteita. Tämän lisäksi paneudutaan yrityksen arvoihin, etiikkaan ja käydään lopuksi läpi ympäristöjärjestelmän merkityksestä ja yritysten yhteiskuntavastuusta. Tarkoituksena on myös pohtia ja ottaa kantaa mitä hyötyä toimistoille olisi ympäristöosaamisesta käytännön tasolla heijastuen sitä kautta johdon assistenttien toimintatapoihin. Teoreettisen osuuden tarkoitus on tuoda runkoa koko tutkimukseen peilautuen työntekijöiden osaamis- ja vaatimushaasteisiin ympäristöosaamisesta.

Osiossa neljä selvitetään koulutuksen haasteita ympäristöosaamisen ja kestävä kehityksen opetuksessa. Tarkoituksena on selvittää miten koulutus tulisi vastaan tulevaisuuden ympäristöosaamisen haasteisiin ja mitä osaamista työnantajat odottavat johdon assistenteilta.

Viidennessä osassa esitellään empiirinen osuus. Osuudesta selviää mitä tutkimusmenetelmää on käytetty sekä perehdytään kohderyhmään ja opinnäytetyön kyselyn- ja haastatteluosuuden toteutukseen. Empiirinen osa koostui kahdesta eri haastatteluista, jotka tehtiin HAAGA-HELIAn henkilöstöön kuuluville henkilöille. Lisäksi lähetettiin erillinen kysely Aito HSO ry:lle (ent. Tradenomi HSO Sihteerit ry). Liitto tiedotti kyselystä omassa extra-tiedotteessaan, joka suunnattiin Aito HSO ry:n jäsenille. Sama kysely lähetettiin kahdelle muulle henkilöille, jotka vastaavat ympäristöosaamiseen liittyvistä asioista yrityksissään omissa yrityksissään. Haastattelut ja kyselyyn vastanneet käydään erikseen läpi omissa osioissaan läpi sekä näiden yhteinen yhteenveto. Empiirisessä osassa käydään läpi AITO HSO ry:n jäsenille tehdystä kyselystä ja sen tuloksista. Haastatteluosuudet ja kyselyn tutkimustulokset tulokset käydään erikseen. Lisäksi osassa perehdytään miten aineistoa analysoitiin

Opinnäytetyön kuudennessa osiossa selvitetään lopullista yhteenvetoa johdon assistenttien ympäristöosaamiseen liittyvistä tarpeista ja pohditaan mitä kehittämisehdotuksia syntyi empiirisen- ja teoriaosuustutkimuksen pohjalta esim. koulutuksen suhteen.

Seitsemännessä osiossa selvitetään oman työn arviointia ja oppimista opinnäytetyön suhteen.

1.2 Tutkimuksen tavoite ja tutkimuskysymys

Lundgrenin (2005) mukaan tulevaisuudessa ympäristöosaamista tarvitaan kaikilla aloilla ja kaikissa ammateissa. Kestävien ratkaisujen löytäminen monimutkaisiin ongelmiin vaatii uudenlaisia ympäristöosaajia. Ympäristöratkaisuihin tarvitaan mm. teknologista, taloudellista, ekologista, yhteiskunnallista ja ihmistieteellistä osaamista. Korostuvia osaamistarpeita ovat resurssitehokkuus, ekosysteemipalveluiden hallinta, ympäristötalous, kulutuksen ohjaus sekä rajapintoja ylittävien systeemien hallinta. Työelämässä tarvitaan taitoa toimia monialaisissa verkostoissa ja kansainvälisessä toimintaympäristössä sekä kykyä ympäristöosaamisen soveltamiseen ja ongelmanratkaisuun.

Tämän opinnäytetyön tavoitteena on tutkia konkreettisesti miten yritysten ympäristövaatimukset ja -tarpeet sekä -haasteet otettaisiin huomioon johdon assistenttien ympäristöosaamisen koulutuksessa. Tutkimuksessa käydään läpi myös aiemmin HAAGA-HELIA:sta valmistuneet johdon assistentit ja tuodaan esiin se, mitä tietämystä ja osaamista he olisivat aikanaan kaivanneet ympäristöosaamisesta opetuksen suhteen toimissaan nyt työelämässä.

Tutkimuksen tarkoituksena on antaa suuntaa ja taustatietoa ympäristöosaamisesta opetussuunnitelmaa laadittaessa johdon assistenttityön ja kielten koulutusohjelmaan.

Yritykset ja työtehtävät tulevat tulevaisuusskenaarioiden ja trendien mukaan olemaan aivan erilaisia tulevaisuudessa kuin ne tänä päivänä ovat.

Tämä opinnäytetyö tarkoituksena on vastata seuraavaan tutkimuskysymykseen:

- Mitkä ovat johdon assistenttien ympäristöosaamisen tarpeet?

Alakysymyksenä esitän ”Mitkä ovat assistenttien ympäristöosaamisen opetuksen tarpeet ja työnantajien odotukset nyt ja tulevaisuudessa”?

Näiden kysymyksen tarkoituksena on selvittää, minkälaista osaamista ja millaisia taitoja tarvitaan nyt ja tulevaisuudessa ja mihin asioihin nämä arviot perustuvat.

1.3 Toimeksiantaja HAAGA-HELIA:n taustatiedot

HAAGA-HELIA ammattikorkeakoulu kouluttaa liike-elämän ja palveluelinkeinojen asiantuntijoita sekä tutkii ja kehittää näihin aloihin liittyvää osaamista ja toimintaa.

Koulutusaloja ovat liiketalous, tietotekniikka, hotelli-, ravintola- ja matkailuala, johdon assistenttityö, toimittajakoulutus, liikunta-ala sekä ammatillinen opettajankoulutus.

HAAGA-HELIA ammattikorkeakoulun toiminnan lähtökohtana ovat yritys-elämän tarpeet, joihin vastataan työelämäläheisellä ja korkeakoulutasoisella koulutuksella.

(HAAGA-HELIA ammattikorkeakoulu 2013a.)

Opiskelijat saavat valmiudet elinikäiseen oppimiseen ja työssä kehittymiseen. HAAGA-HELIA:ssa voi suorittaa ammattikorkeakoulututkintoja ja ylempiä ammattikorkeakoulututkintoja, MBA-ohjelmia ja erikoistumisopintoja, sekä osallistua opettajankoulutukseen ja tutkimus- ja kehitystoimintaan. HAAGA-HELIA tarjoaa myös henkilöstökoulutusta yrityksille ja muille organisaatioille. (HAAGA-HELIA ammattikorkeakoulu 2013b.)

HAAGA-HELIA:n rehtorina ja toimitusjohtajana toimii Ritva Laakso-Manninen. Vararehtoreina toimivat Teemu Kokko ja Lauri Tuomi. Jokaisella on koulutusohjelmalla on omat koulutusohjelmajohtajat. Johdon assistentti- ja toimittajakoulutusyksikön johtajana toimii Salla Huttunen ja koulutusohjelmajohtajana Tuula Tuomainen. (HAAGA-HELIA ammattikorkeakoulu 2013c.)

HAAGA-HELIA:n strategia-perustaan kuuluu missio, visio, arvoperusta ja taloudellinen perusta. Mission tehtävänä on kouluttaa palvelu-, myynti- ja yrittäjähenkisiä asiantuntijoita. Perustana on tutkia ja kehittää innovatiivisia palveluita, tuotteita ja yritystoimintaa elinkeinoelämän ja hyvinvoinnin vahvistamiseksi. HAAGA-HELIA:n visiona on olla osaamiseltaan ja laadultaan johtava, opiskelijoiden, yritysten ja työyhteisöjen palve-

leva, kansainvälisesti kasvava ammattikorkeakoulu. Arvoperustan ajatuksena on toimia huippujoukkueena yhdessä uudistaen vastuullisen liiketoiminnan menestystä palvellen. Taloudellisen perustan tarkoituksena on puolestaan toimia taloudellisesti kannattavasti ja kestäväällä tavalla. (HAAGA-HELIA ammattikorkeakoulu 2013d.)

Johdon assistenttikoulutuksesta valmistuvien yleiseen osaamiseen kuuluu mm. kieli- ja viestintäopintoja, liiketoiminta- ja yhteiskuntaopintoja, tietoasiantuntijan ja tietotekniikan opintoja. Johdon assistenttikoulutuksesta valmistuvan yleinen osaaminen koostuu kehittämisosaamisesta, työyhteisöosaamisesta, ympäristötietoudesta ja eettisestä osaamisesta sekä yleissivistyksestä. Ammatilliseen osaamiseen puolestaan kuuluu mm. organisointi-, palvelu- ja priorisointiosaaminen, liikekieli- ja kulttuuriosaaminen, suomen ja kolmen muu vieraan kielten osaaminen, yhteisöviestintäosaaminen, liiketoiminta- ja yhteiskuntaosaaminen, tietoasiantuntijuus ja tietotekniikan hyödyntämisosaaminen. (HAAGA-HELIA ammattikorkeakoulu 2013e.)

2 Keskeiset ympäristöalan termit ja käsitteet

Ympäristöalaan liittyviä termejä on runsaasti ja tässä opinnäytetyössä niitä käytetään paljon. Määrittelen keskeisimmät termit ja käyn joitakin osa-alueita vielä tarkemmin läpi, jotta se antaisi kokonaiskuvan eri termeistä ja käsitteistä.

Ympäristöosaaminen

Ympäristöosaamisella tarkoitetaan elinkaariajatteluun perustuvaa suhteellista energia- ja materiaalitehokkuutta sekä ympäristövaikutusten haitattomuutta (Sitra 2007.)

Satan tutkielman mukaan ympäristöosaamisella tarkoitetaan sitä, että koko yrityksen johto ja henkilöstö hallitsevat ja tuntevat liiketoimintansa vaikutukset ympäristöön ja osaavat toimia ekotehokkaalla tavalla (Mäenpää 2007).

Ympäristöosaamista ohjaavat lainsäädäntö ja Euroopan unionin säädökset. Samoin paineita ympäristöosaamisen tietämykselle lisää asiakkaat, sijoittajat ja muut sidosryhmät, joiden kautta yrityksen arvostus luodaan.

Ympäristöjohtaminen

Kippo-Edlund määrittelee ympäristöjohtamisen yrityksen toiminnasta aiheutuvien ympäristövaikutusten hallinnaksi joka on kytketty osaksi yrityksen johtamista ja jokapäiväistä toimintaa. Ympäristöjohtamisen avulla voidaan kehittää toiminnan laatua, tehokkuutta ja vähentää toiminnasta aiheutuvia ympäristöhaittoja. (Kippo-Edlund 2006, 118-119.)

Ympäristöjärjestelmä

Ympäristöjärjestelmä on ympäristöjohtamisen yhtenä työkaluna yrityksen toimintojen, tuotteiden ja palveluiden aiheuttamien ympäristövaikutusten hallitsemiseksi.

Ympäristöjärjestelmällä on systemaattinen tapa parantaa ympäristöasioiden hallintaa ja ympäristönsuojelutoimien tuloksellisuutta (Suomen Standardisoimisliitto ry.)

Ympäristövastuu

Ympäristövastuu on vastuuta yrityksen toiminnan vaikutuspiirissä olevasta luonnonympäristöstä. Keskeistä on luonnonvarojen tehokas käyttö, säästeliäisyys, vesien, ilman ja maaperän suojeleminen, luonnon monimuotoisuuden turvaaminen, ilmastonmuutoksen torjuminen sekä vastuu yrityksen tuotteen tai palvelun koko elinkaaren aikaisista ympäristövaikutuksista (Ekokompassi.)

Vastuullinen yritys kantaa vastuuta oman toimintansa ympäristövaikutuksista, noudattaa lainsäädäntöä, tunnistaa muutostarpeet ja kehittää toimintaansa jatkuvasti. Ympäristövastuu kantaa vastuuta yrityksen toiminnan vaikutuspiirissä olevasta luonnonympäristöstä.

Keskeistä ympäristövastuullisuuden toimintaa on muun muassa:

- energian, materiaalien luonnonvarojen tehokas käyttö
- säästeliäisyys, vesien, ilman ja maaperän suojeleminen, luonnon monimuotoisuuden turvaaminen
- jätteiden määrän vähentäminen ja kierrätys
- vesien, ilman ja maaperän suojeleminen
- ilmastonmuutoksen torjuminen sekä vastuu yrityksen tuotteen tai palvelun koko elinkaaren aikaisista ympäristövaikutuksista
- ympäristöä säästävien ratkaisujen tarjoaminen muille yrityksille (ns. cleantech-liiketoiminta)
- ympäristöä säästävien ratkaisujen tarjoaminen muille yrityksille (ns. cleantech-liiketoiminta) (Elinkeinoelämän keskusliitto.)

Ristelä toteaa, että erityisen tärkeä merkitys yhteiskuntavastuulla on silloin, kun yritykset toimivat maissa, joissa työntekijöiden perusoikeuksissa ja ympäristönsuojelussa on suuria aukkoja. Eurooppalaisten ja amerikkalaisten kuluttajien vaatimukset saattavat olla nopein tapa kohentaa esimerkiksi kiinalaisten tekstiilityöntekijöiden asemaa. He valmistavat suuren osan suomalaistenkin käyttämistä vaatteista (Rahoituskeskus.)

Ympäristölaki

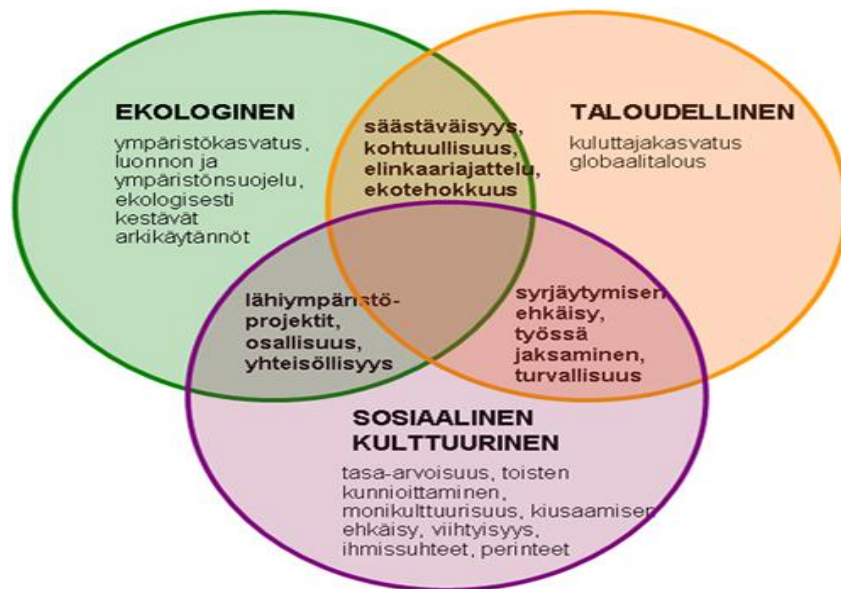
Ympäristöasioiden keskeisimmät lait ovat:

- laki ympäristövahinkojen korvaamisesta
- ympäristönsuojelulaki
- kemikaalilaki
- jätelaki (PK-yritysten riskienhallinta.)

Kestävä kehitys

Kestävä kehitys on maailmanlaajuisesti, alueellisesti ja paikallisesti tapahtuvaa jatkuvaa ja ohjattua yhteiskunnallista muutosta, jonka päämääränä on turvata nykyisille ja tuleville sukupolville hyvät elämisen mahdollisuudet. Tämä tarkoittaa myös, että ympäristö, ihminen ja talous otetaan tasavertaisesti huomioon päätöksenteossa ja toiminnassa (Ympäristöministeriö 2013.)

Kestävää kehitystä koskevassa keskustelussa kolmeksi painopisteeksi on muotoutunut ekologinen (esim. ympäristöystävälliset hankinnat), taloudellinen (esim. materiaalien ja energian vähentäminen) sekä sosiaalinen (esim. henkilöstön hyvinvointi) ja kulttuurinen (esim. kulttuuriympäristön säilyttäminen) kestävyys. Kestävä kehitys on yhteistyötä taloudellisen, sosiaalisen ja ympäristön hyvinvoinnin edistämiseksi.

Kestävän kehityksen ulottuvuudet Kuva: Suomen ympäristöopisto SYKLI

Kuva 2. Kestävän kehityksen ulottuvuudet. Kuva: Suomen ympäristöopisto SYKLI

Green Office- järjestelmä

WWF:n Green Office on toimistoille tarkoitettu ympäristöjärjestelmä. Sen avulla työpaikat voivat vähentää ympäristökuormitustaan, saavuttaa säästöjä ja hidastaa ilmastomuutosta. Ohjelman tavoitteena on toimiston ekologisen jalanjäljen pienentäminen ja kasvihuonekaasupäästöjen vähentäminen. Green Office soveltuu pieniin ja suuriin toimistoihin niin yksityisyrityksiin kuin julkishallintoon tai järjestöihin.

ISO 14001- standardi

ISO 14001 -ympäristöjärjestelmästandardi on yksi kansainvälisen standardisointijärjestö ISO:n (International Organization for Standardization) ympäristöasioita käsittelevistä standardeista. ISO 14000 -standardisarjassa on lisäksi mm. ympäristöauditointeja, elinkaariarviointeja ja erilaisia ympäristömerkintöjä käsitteleviä standardeja. Uusittu ISO 14001 -standardi hyväksyttiin marraskuussa 2004. ISO 14001 -standardin mukainen ympäristöjärjestelmä on myös osa EU:n asetukseen perustuvaa EMAS-järjestelmää.

Inkisen tutkimuksessa selvisi, että kansainvälinen standardisointijärjestö ISO (International Organization for Standardization) kehittää kansainvälisiä standardeja.

Ympäristöasioiden hoitoon se on kehittänyt ISO 14000 -sarjan, joka sisältää standardit:

- ympäristöjärjestelmät
- laatu- ja ympäristöjärjestelmien auditointi ISO 19001
- ympäristömerkinnät 19
- ympäristönsuojelun tason arviointi
- elinkaariarviointi
- termit ja määritelmät
- tuotekohtaiset standardit. (Pesonen ym. 2005, 15.)

Ekotehokkuus

Ekotehokkuudella tarkoitetaan toimintaa, jonka tavoitteena on tuottaa enemmän palvelua ja hyvinvointia vähemmällä luonnonvarojen kulutuksella. Tällaisessa toiminnassa raaka-aineita, materiaaleja, energiaa ja teknologiaa käytetään mahdollisimman tehokkaasti ja tarkoituksenmukaisesti. Ekotehokkuuden toteutumiseen tarvitaan sekä tuotannon että kulutuksen muutoksia. Ekotehokasta kulutusta taas on esimerkiksi sellainen, kun ostetaan mahdollisimman vähän, mutta laadukasta.

Ekotiimi

Ekotiimillä tarkoitetaan pientä ryhmää ihmisiä, jotka tukevat toisiaan ympäristöparannusten teossa. Ekotiimi voi koostua esimerkiksi työtovereista, jotka toteuttavat Ekotiimiohjelman. Ekotiimiohjelma perustuu Global Action Plan (GAP)-järjestön toimintaohjelmaan ja Suomessa toiminnasta vastaa GAP Finland, Kestävän elämäntavan yhdistys ry. Toiminnassa painotetaan pitkän aikavälin käyttäytymismuutoksia. (Gap Finland 2009.)

Ympäristöindikaattori

On tunnusluku tai mittari jonka avulla seurataan ympäristönsuojelun tason parantumisesta konkreettisten lukujen avulla. Indikaattori voi olla esimerkiksi sähkönkulutus tai veden kulutus. Ympäristöindikaattoreiden avulla seurataan ympäristön tilan kehittymistä ja muutoksia.

EMAS

EMAS (the **Eco-Management and Audit Scheme**) on yksityisen sektorin sekä julkishallinnon yrityksille ja organisaatioille tarkoitettu vapaaehtoinen ympäristöjärjestelmä.

Ympäristöjärjestelmä on organisaation ympäristöjohtamisen väline, jonka avulla ympäristöasiat otetaan järjestelmällisesti huomioon toiminnassa ja sen suunnittelussa. (Ympäristöministeriö 2013.)

PEFC

on kansainvälinen metsäsertifiointijärjestelmä (Programme for the Endorsement of Forest Certification schemes)

FSC

on metsäsertifiointijärjestelmä (Forest Stewardship Council)

WWF

WWF on maailmanlaajuinen ympäristöjärjestö.

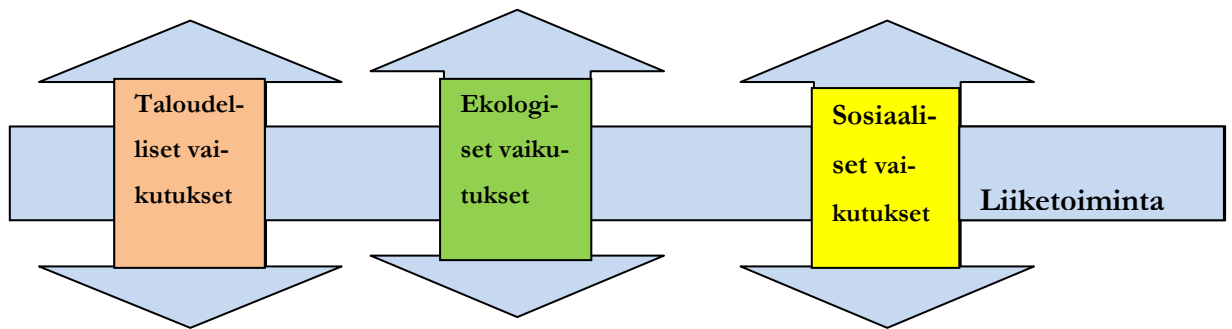
3 Vastuullinen yritystoiminta

Työ- ja elinkeinoministeriön (2009, 5) mukaan yritystoiminnan vaikutukset ympäröivään yhteiskuntaan voi olla voimakkaita taloudellisia, sosiaalisia ja ekologisia vaikutuksia. Yrityksen taloudelliset vaikutukset sidosryhmiinsä näkyvät esim. palkanmaksuna työntekijöilleen sekä maksamalla veroja valtiolle ja kunnille. Vastuullisen yrityksen sosiaalisiiin vaikutuksiin kuuluu mm. henkilöstön hyvinvointi, korkea asiakastyytyväisyys sekä turvalliset tuotteet ja palvelut. Yrityksen ympäristövastuuseen kuuluu puolestaan ekologinen ajattelutapa, muun muassa materiaalien, energian ja veden säästeliäs käyttö sekä ilmastonmuutoksen torjunta. Yritysten tulisi pyrkiä vapaaehtoisesti minimoimaan toimintansa kielteiset vaikutukset ja maksimoimaan myönteiset vaikutukset. Tämä ilmenee vastuullisena lakien noudattajana. Vastuullisuuden pitää tähdätä pitkäjänteiseen toimintaan, ei yksittäisiin hyviin tekoihin. Vastuulliset toimintatavat edistävät koko yhteiskunnan hyvinvointia niin lyhyellä kuin pitkällä aikavälillä.

Vastuullisuuden käsite jakaantuu kolmeen käsitteeseen, joita ovat taloudellinen vastuu, sosiaalinen vastuu sekä ekologinen vastuu. Kuviossa 1 Juutinen – Steiner kuvaavat hyvin mitä yritys vastuu kokonaisuudessaan on. Kuvioista näkee myös hyvin yrityksen liiketoiminnan suhteen yhteiskuntaan ja sidosryhmiin. Kuvioista on myös havaittavissa yritys vastuun kolme ulottuvuutta.

Yhteiskunta ja sidosryhmät

Hyödynnetään mahdollisuudet

Minimoidaan riskit

Yhteiskunta ja sidosryhmät

Kuva 3. Mitä yritysvastuu on? (Juutinen – Steiner 2010, 21)

Vastuullinen yritystoiminta (Corporate Responsibility) määritellään yrityksen liiketoimintaa tukevaksi omaehtoiseksi vastuullisuutta. Vastuullisuus määräytyy yrityksen arvojen ja tavoitteiden perusteella. Yritys ottaa sen muotoutumisessa huomioon keskeisten sidosryhmien vaatimukset ja odotukset. Vastuullinen yritys ottaa kantaa ympäristöasioihin sekä sosiaalisiin, yhteiskunnallisiin ja eettisiin näkökohtiin taloudellisten näkökohtien lisäksi.

3.1 Yrityksen arvot

Vastuullisessa yritystoiminnassa on yrityksen arvot pohjana kaikessa toiminnassa. Arvot näkyvät yrityksen käytännön ratkaisuihin silloin, kun ne kuvaavat yritykselle aidosti tärkeitä asioita ja kun yrityksen toimintaohjeet perustuvat niihin. Kun työntekijät ovat mukana arvokeskustelussa, päästään parhaimpaan tulokseen. Arvot tukevat henkilöstöä käytännön työssä ja ovat keskustelua eteenpäin vieviä työkaluja. Yrityksen arvot kiinnostavat myös omistajia ja asiakkaita (Elinkeinoelämän keskusliitto 2006, 8.)

3.2 Yrityksen etiikka

Aaltosen & Junkkarin mukaan Body Shop on tehnyt etiikasta osan menestystarinaa. Yritys käyttää hyödykseen etiikkaa keskeisenä markkinointivalttinaan: se vastustaa eläinkokeita, kampanjoi puhtaan elinympäristön puolesta, välttää hankinnoissaan kansainvälisiä välikäsiä, ei käytä malleinaan anorektikkoja ja puhuu ihmisoikeuksista. Tuloksena on liiketoiminta 50 maassa, ja kasvu jatkuu. ”Body Shop tekee rahaa vetoamalla kuluttajien omantuntoon” Otsikoi Helsingin Sanomat pari vuotta sitten. (Aaltonen & Junkkari 2003, 48.)

Yrityksen etiikka tarkoittaa yleisesti sitä, mitkä ovat yrityksen moraaliset näkemykset ja mitä valintoja se tekee. Se kertoo yrityksen hyvän ja pahan ymmärryksestä ja yrityksen arvoista. Eettinen yritys pyrkii toimiessaan tuottamaan yhteiskunnalle hyötyjä toimies- saan kaikkien lakien sekä ns. hyvän kauppata- van mukaisesti (Business Fellows 2009.)

4 Yritysten yhteiskuntavastuu

Yrityksen yhteiskuntavastuu toteuttaa kestävästä kehitystä ja panostaa tulevaisuudessa tapahtuvaan toimintaan. Yhteiskuntavastuun tarkoitus on ottaa huomioon ympäröivä yhteiskunta ja yrityksen sidosryhmät. Yhteiskuntavastuun vaikuttaa yrityksen maineeseen ja menestymiseen ja sitä kautta se vaikuttaa kilpailukykyyn. Hyvä maine muodostuu yrityksen tekojen ja viestinnän kautta. Hyvä maine heijastuu vetovoimaan. Se vetää puoleensa silloin hyviä työntekijöitä, asiakkaita, rahoittajia ja sidosryhmiä. (Energiateollisuus.)

Kuva 4. Yritysten yhteiskuntavastuu muodostuu kolmesta asiasta: taloudellisesta, ekologisesta ja sosiaalisesta vastuusta (Energiateollisuus.)

4.1 Taloudellinen vastuu

Taloudellisessa vastuullisuuden näkökulmia:

- Vastuullisen yrityksen tarkoitus on pitää huolta omasta kannattavuudestaan ja kilpailukykyvystään, jotta se olisi elinvoimainen.
- Menestyvän yrityksen toiminnan kautta syntyy myönteisiä vaikutuksia omistajille maksettavien osinkojen, henkilöstön palkanmaksun ja verojen kautta.

- Jos yrityksen talous ei ole kunnossa, se ei pysty huolehtimaan sosiaalisesta ympäristövastuustaan. (Elinkeinoelämän keskusliitto.)

4.2 Ekologinen vastuu

Yritysten ekologiset toimintatavat säästävät luonnonvaroja ja vähentävät ympäristön saastumista. Yritysten ekologista vastuuta säädellään kansallisin ja kansainvälisin säädöksin. Ekologista vastuullisuutta voidaan edelleen kehittää ja parantaa tukemalla myös yritysten omachtoisia, vapaaehtoisia ympäristön kannalta kestäviä toimintatapoja. Tätä kutsutaan yrityksen ekologiseksi vastuullisuudeksi (TE-palvelut.)

4.3 Sosiaalinen vastuu

Kaikki yritysten toiminnot, jotka vaikuttavat eri ihmisryhmiin, kutsutaan sosiaalisesti vastuuksi. Tällaisia sidosryhmiä ovat muun muassa oma henkilöstö, kuluttajat, liikekumppanit ja paikalliset asukkaat (Elinkeinoelämän keskusliitto.)

Sosiaalinen vastuu liittyy ensisijaisesti yrityksen henkilöstön hyvinvoinnin ja osaamisen ylläpitoon. Sosiaaliseen vastuuseen kuuluvat myös tuoteturvallisuus, kuluttajansuoja sekä hyvät suhteet lähiyhteisöihin ja yhteistyöverkoston. Sosiaalisesti vastuullisuus kuuluu avoin toiminta sekä hyvien toimintatapojen noudattaminen kaikissa sidosryhmäsuhteissa. (Elintarviketeollisuus ry.)

4.4 Vastuullisen toiminnan osa-alueet

Organisaation tulisi tunnistaa yhteiskuntavastuuseen kuuluvat osa-alueet, arvioida niiden tila ja kehittämistarpeet sekä luoda menettelyt yhteiskuntavastuun systemaattiseen hallintaan. Yrityksen on hyvä määrittää yrityksen arvot ja niiden toimintaperiaatteet, jotta yritys voisi hallita yhteiskuntavastuuasioita kokonaisvaltaisesti. Lisäksi yritys voi halutessaan käyttää soveltuvia mittareita, joiden tarkoituksena voi halutessaan myös raportoida toimintansa tuloksia.

Yrityksen vastuullisen toiminnan kolme eri osa-aluetta ovat talous, ympäristö ja ihmiset. Tarkoitus on, että nämä ovat tasapainossa keskenään. (Energiateollisuus.)

4.5 Sidosryhmät ja vuorovaikutus

Sidosryhmiin kuuluvat kaikki ryhmät ja yksilöt, jotka voivat toiminnallaan vaikuttaa yritykseen ja/tai joihin yrityksen toiminnalla on vaikutusta. Suppeampi käsitys on, että sidosryhmiin kuuluvat ne, joilla on taloudellisia liiketoimia yritysten kanssa. Vuorovaikutus sidosryhmien kanssa on yhä tärkeämpää toimialan hyväksyttävyyden kannalta. (Energieateollisuus.)

Yrityksen toiminnasta kiinnostuneita sidosryhmiä ovat muun muassa omistajat ja sijoittajat, yritysasiakkaat ja kuluttajat, oma henkilöstö ja tulevat työntekijät, alihankkijat ja muut liikekumppanit, viranomaiset, tiedotusvälineet, paikkakunnan asukkaat, ammattiyhdistysliike ja kansalaisjärjestöt.

Sidosryhmävuoropuhelun tavoitteena on:

- Selvittää, mitä odotuksia eri yhteisöillä on yrityksen toimintaa kohtaan.
- Tarjota sidosryhmille oikeaa tietoa yritystoiminnan vaikutuksista ja vastuullisuustyöstä.
- Hyödyntää sidosryhmien asiantuntemusta.
- Auttaa löytämään uusia ratkaisuja siihen, kuinka eri tahojen näkökulmia ja intressejä voi paremmin sovittaa yhteen (Elinkeinoelämän keskusliitto.)

4.6 Mittarit

Mittareita voidaan asettaa tavoitteiden seuraamista varten. Laissa on määrätty erikseen taloudellisen suorituskyvyn mittarit. Osa ympäristöasioita koskevista mittareista määräytyy raportointivelvollisuuden perusteella. Tärkeä valintaperuste mittareille on se, mitä tietoa asiakkaat ja muut avainsidosryhmät haluavat saada. Ympäristövastuun mittareista voidaan mainita esimerkiksi polttoaineiden hankinnan päästöt, ominaispäästöjen kehitys sekä ydinvoimalaitosten häiriöt (Energieateollisuus.)

5 Ympäristöjärjestelmän merkitys yrityksissä

Ympäristöjärjestelmä toimii organisaatiossa johdon apuvälineenä, jolla toteutetaan ympäristöasioiden hallinnan jatkuvaa parantamista. Järjestelmä antaa tavoitteellisuutta ja työkaluja ympäristöasioiden seuraamiseen sekä johtamiseen että käytännön työtehtäviin (Ekokompassi.)

Ympäristöjärjestelmien avulla yritys voi hallitusti huomioida ympäristöasiat toiminnassaan ja esittää ympäristöasioidensa hallinnasta toimintatapojaan ulkopuolisille tahoille, kuten viranomaisille ja sidosryhmilleen.

Ympäristöjärjestelmän myötä yritys muuan muassa:

- Miettiä tavoitteensa liittyen ympäristöasioihin.
- Miettiä keinoja ympäristövaikutusten pienentämiseksi ja ehkäisemiseksi.
- Määrittää yrityksen toiminnan vaatimat lakisääteiset velvoitteet liittyen ympäristöasioiden hallintaan.
- Määrittää yrityksen sisäiset vastuut eri toimintojen hallitsemiseksi.
- Ohjeistaa toimintaansa, jolloin riskien hallinta paranee.
- Dokumentoi toimintaansa.
- Parantaa jatkuvasti toimintaansa ympäristöystävällisempään suuntaan (Yritys-Suomi).

Ympäristöjärjestelmän avulla organisaatio voi ottaa ympäristöasiat järjestelmällisesti huomioon kaikessa toiminnassaan. Toimiva ympäristöjärjestelmä auttaa tunnistamaan ja vähentämään haitallisia ympäristövaikutuksia sekä säästämään kustannuksia.

Ympäristöjärjestelmässä organisaatio:

- Asettaa itselleen ympäristötavoitteet.
- Toteuttaa toimenpideohjelman tavoitteiden saavuttamiseksi.
- Seuraa säännöllisesti tavoitteiden toteutumista.
- Parantaa jatkuvasti toimintansa ympäristötehokkuutta asettamalla uusia tavoitteita.

(Suomen ympäristökeskus/Ympäristöministeriö 2012.)

5.1 Ympäristöosaamisen merkitys yritykselle

Ilmastonmuutos ja ympäristön tilan huononeminen ovat olleet huolenaiheena kaikkialla maailmassa. Pohdintaa on aiheuttanut myös energian ja raaka-aineiden riittävyys joka on puolestaan vaikuttanut tavaroiden hintaan. Nämä seikat ovat vauhdittaneet tekniikan kehitystä ja ympäristöliiketoiminnan kasvua. Ympäristöosaamisella ja -liiketoiminnalla on tulevaisuudessa ratkaiseva rooli ympäristöhaasteiden voittamisessa.

Yrityksellä on velvollisuus noudattaa ympäristölainsäädäntöä, toimintaan liittyviä lupaehtoja ja muita määräyksiä, sekä kantaa vastuuta toiminnan vaikutuksista ympäristöön. Tämä tarkoittaa, että yrityksen pitää arvioida omat ympäristöriskit, minimoida ympäristöä kuormittavia päästöjä ja panostaa raaka-aineiden ja energian järkevään käyttöön.

(PK-yritysten riskienhallinta)

Lattunen & Neuvonen toteavat, että yrityksiltä ja muilta organisaatioilta vaaditaan yhä enemmän tietoa ja taitoja ympäristöosaamista. Tähän vaikuttaa jatkuvasti muuttuva maailma, muutostrendit, lupamenettelyt, työn näkemykset ja ympäristölainsäädäntö sekä entistä ympäristötietoisemmat asiakkaat, jotka tahollaan luovat paineita yritysten ympäristöosaamisen kehittämiseen kaikilla aloilla heijastuen myös työntekijöiden osamisvaatimukseen (TAKK, Tampereen aikuiskoulutuskeskus.)

Satta toteaa tutkielmassaan, että hyvä ympäristöosaaminen tuomalla hyödyllä on myös liiketoiminnallista merkitystä. Tämä tuo mm. kustannussäästöjä, uusia markkinamahdollisuuksia, imagon paranemista ja työmotivaation kasvua (Linnanen, Markkanen & Ilmola 1997, 12.) Tehokas ympäristöosaaminen tuo henkilöstölle opetuksen suhteen uusia haasteita ja uusien asioiden opettelua. Tiimimäinen työskentely, systemaattinen ajattelu ja vaikutussuhteiden tunnistaminen ovat tärkeitä seikkoja tässä asiassa (Helsilä 2009, 77).

5.2 Ympäristöjohtamisen merkitys yrityksissä

Ympäristöjohtaminen vaikuttaa toiminnan laadun ja tehokkuuden kehittämisessä ja vähentää organisaation toiminnasta aiheutuvia ympäristöhaittoja ja -riskejä. Hyötyä saadaan myös ympäristötietoisuuden parantamisena, yhteistyön lisääntymisenä sekä ympäristötiedotuksen tehostamisella. Järjestelmän kautta voidaan tehokkaammin vasta-

ta viranomaisten asettamiin vaatimuksiin sekä parantaa toiminnan uskottavuutta ja imagoa (Ekokompassi.)

5.2.1 Toimistojen paperin- ja energiankulutus

Toimistot tuottavat 80-90 % paperijätettä. Tämän lisäksi toimistoissa syntyy myös lasi-, metalli- ja muovijätettä, elektroniikkaromua ja ongelmajätettä. Tietokoneiden ja niiden oheislaitteiden energiankulutuksen osuus toimistoissa on kolmannes. Valaistuksen osuus on kolmanneksen ja muut toimistolaitteet loput sekä työmatkojen aiheuttamista hiilidioksidipäästöistä (Pääkaupunkiseudun Kierrätyskeskus.)

Takalan mukaan Suomessa on noin 1,7 miljoonaa toimistotyöntekijää (Työterveyslaitos 2002i. Internet). Arvio on, että jokainen heistä ottaa keskimäärin 7000 kopiota vuodessa, joka vastaa 60 kiloa paperia (YTV 2002, 7). YTV:n yritysten jäteasiantuntija Sirje Stenin mukaan kulutusmäärä olisi tätäkin suurempi. Hänen mukaansa tulosteita otetaan enemmän kuin kopioita.

Takalan mukaan toimistopaperin kulutus oli vuonna 1998 35 000 - 38 000 tonnia. Toimistopaperin kulutus on kymmenessä vuodessa lähes kaksinkertaistunut Suomessa., Vuonna 1990 kulutus oli 26 000 tonnia, kun taas 2000 luku oli 43 000 tonnia (Liukkonen 2001, A7) Aivan tarkkoja lukuja toimistojen tämän päivän paperinkulutuksesta ei ole saatavilla. Sen selvittämiseen vaadittaisiin erillinen tutkimus.

Satta mainitsee, että usein toimistojen aiheuttamia ympäristövaikutuksia ei pidetä niin vakavina, jos esimerkiksi niitä verrataan teollisuuteen. Vaikka toimistoissa ei ole vaarallisten jätteen tai kemikaalien käsittelyä, toimistot ovat todellisuudessa huomattavia ympäristön kuormittajia. Arvion mukaan suomalainen toimistotyöntekijä kuluttaa vuoden aikana noin 60 kiloa kierrätyskelpoista paperia. Lisäksi mukaan tulevat toimistolaitteet ja valaistus, jotka kuluttavat huomattavia määriä sähköä, puhumattakaan matka- ja liikematkakustannuksien aiheuttamista päästöistä. Toimistoa voi periaatteessa verrata ryhmään tavallisia kuluttajia, jolla on lukuisia mahdollisuuksia vaikuttaa omaan ympäristökuormitukseensa. (Sarkkinen 2006, 10-11.)

5.2.2 Green Officen tuomat hyödyt

Green Office auttaa yrityksiä toimimaan ympäristön kannalta parhaalla mahdollisella tavalla. Se pienentää myös yritysten ekologista jalanjälkeä. Järjestö myös tulee yhteiskuntavastuun kantamista sekä rohkaisee yrityksiä muutokseen ja innovatiivisiin ratkaisuihin (Suomen Green Office.)

Suomen Green Office -toimistot toivat vuonna 2010 säästöä yhteensä 2440 tonnia hiidioksidipäästöjä aiempaan vuoteen verrattuna kulutuksen vähentämisen kautta. Määrä vastaa noin 370:a henkilöautomatkaa maapallon ympäri. WWF:n Green Office -verkostossa on mukana lähes 200 organisaatiota (Suomen Green Office.)

Green Office -ohjelma vaikuttaa tänä päivänä jo yli 53 000 työntekijän arkeen. Viime vuoden aikana Green Office -toimistoissa säästettiin henkeä kohti 245 kiloa kasvihuonekaasupäästöjä edelliseen vuoteen verrattuna. Luku vastaa noin sataa litraa bensiiniä. ”Hybridiauto kulkisi tällä bensamäärällä noin 2 600 kilometriä, eli jokainen verkoston 53 000 työntekijästä voisi matkata kertaalleen linnuntietä Helsingistä Barcelonaan”, vertaa WWF:n Green Office -päällikkö Helka Julkunen. (Suomen Green Office.)

Kuva 5. Green Office- merkki. (WWF Green Office 2013)

5.3 Ympäristöosaaminen kilpailutekijänä

Ympäristöasiat ovat suorassa yhteydessä valistuneisiin kuluttajiin ja muihin sidosryhmiin mm. yritysten imagon ja kilpailuedun kautta. Ottamalla ympäristöasiat yrityksen arkipäivään mukaan, yritys saa kaupan päälle kilpailuetua muihin nähden. Näin yritys myös voi differoitua muihin kilpailijoiden nähden.

Ympäristöosaamisesta on tulossa entistä suurempi kilpailutekijä ja yksi tekijä menestykseen. (Teknologiateollisuus 2009.)

5.4 Ympäristöosaaminen tulevaisuudessa

Lundgrenin mukaan erityisesti ilmastonmuutos ja luonnonvarojen niukkeneminen vaikuttavat kaikkiin toimialoihin ja kaikkiin yhteiskunnan toimintoihin. Samoin tällä on vaikutusta yritysten toimintatapoihin esimerkiksi kiristyvien energia- ja materiaalitehokkuusvaatimusten kautta.

Kestävien ratkaisujen löytäminen monimutkaisiin ongelmiin vaatii uudenlaisia ympäristöosaajia. Ympäristöratkaisuihin tarvitaan mm. teknologista, taloudellista, ekologista, yhteiskunnallista ja ihmistieteellistä osaamista. Korostuvia osaamistarpeita ovat resurssitehokkuus, ekosysteemipalveluiden hallinta, ympäristötalous, kulutuksen ohjaus sekä rajapintoja ylittävien systeemien hallinta. Työelämässä tarvitaan taitoa toimia monialaisissa verkostoissa ja kansainvälisessä toimintaympäristössä sekä kykyä ympäristöosaamisen soveltamiseen ja ongelmanratkaisuun.

Tulevaisuuden osaamistarpeisiin vastaamisessa tarvitaan enemmän eri toimijoiden yhteistyötä: mm. yliopistojen ja hallinnon yhteistyötä tieteellisen tiedon hyödyntämisessä päätöksenteossa, eri koulutusasteiden ja eri koulutusalojen yhteistyötä monitieteisen koulutuksen toteuttamisessa sekä tutkimuksen, koulutuksen ja yritysten yhteistyötä ympäristöinnovaatioiden viemisessä opetukseen ja työelämän käytäntöihin (Suomen luontoyrittäjäverkosto ry.)

Lindin mukaan ympäristöosaamista tarvitaan tulevaisuudessa kaikilla aloilla, kaikissa ammateissa. Ympäristönäkökohdat on integroitava osaksi kaikkea koulutusta ja opetusta. Ympäristöosaamisen tarve korostuu varsinkin teknisillä aloilla, joilla prosessiosaamiseen olisi yhdistettävä ekologisten prosessien ymmärrystä ja huomioon ottamista (Suomen ympäristöopisto Sykli.)

6 Koulutuksen haasteet ympäristöosaamisesta

Ympäristöalojen opetusta on ehdotettu sisällytettävän kaikkeen koulutukseen ja opetukseen yhtenä kokonaisuena pakettina. Näin saataisiin laajempi kokonaiskäsitys eri aloilta, koska eri tieteenalojen näkemystä ja osaamista tarvitaan laajasti. Puhutaan myös poikkitieteellisestä toimintamallista, jonka kautta saataisiin laajempi käsitys koko opetukseen.

Tulevaisuudessa ympäristöosaaminen kuuluisi kaikille jo kansalaistaitona. Se sisältää perustietämystä ajattelusta, arvoihin liittyviä valmiuksia sekä käytännön tietämystä ja taitoja. Ajatuksen takana on sisällyttää ympäristö- ja kestävän kehityksen sisältöjä kaikkien opetukseen. Ammatillisessa koulutuksessa on keskeistä konkretisoida tarvittava ympäristöosaaminen ammattialan ja työtehtävien tasolle. Ympäristösisältöjen lisäksi tarvitaan monipuolisia opetusmenetelmiä, jotta saataisiin selvyttä kokonaisuuksien ymmärtämistä sekä tulevan ennakointia ympäristökysymyksiin. (Suomen ympäristöjärjestö Sykli.)

Ympäristöasioiden opetukseen tarvitaan poikkitieteellistä otetta. Keinoja ovat esimerkiksi temaattiset oppimiskokonaisuudet ja oppimisprojektit, joissa yhdistetään eri alojen osaamista. Erityisesti ympäristöalalla tarvitaan kielitaitoa ja kykyä työskennellä yhdessä eri alojen edustajien kanssa. Monitieteinen opetus tulisi aloittaa jo perusopetuksessa esimerkiksi integroimalla eri oppiaineiden opetusta. Ympäristöopetuksen kehittäminen edellyttää opettajien sisällöllisen ja pedagogisen osaamisen vahvistamista ja arvostamista esimerkiksi henkilöstön rekrytoinnissa. Ammatillisessa ja korkeakouluopetuksessa on tärkeää, että opetushenkilöstö tuntee ja hallitsee oman alansa kestävät käytännöt ja teknologiset ratkaisut (Suomen ympäristöjärjestelmä Sykli.)

Lyytimäen tutkimuksen mukaan kestävän kehityksen koulutus on edennyt uudelle tasolle nykypäivinä. Päättäjät ja suuryritykset ovat ymmärtäneet ilmastomuutoksen uhan merkityksen ja ottamaan sen huomioon omassa toiminnassaan.

Lyytimäki toteaa, että Unescon mukaan koulutuksessa pitää huomioida seuraavat ilmastomuutokseen liittyvät asiat, jotka kaikki liittyvät kestävästä kehityksestä koulutukseen (Education for Sustainable Development, ESD):

- Kaikki opetusohjelmat on uudistettava niin, että niissä huomioitaisiin ilmastonmuutoksen syyt ja seuraukset.
- Kouluttajien on uudistettava koulutus- ja valistusmateriaalia liittyen ilmastonmuutokseen.
- On kehitettävä ongelmaratkaisukykyä, luovuutta ja sosiaalisia taitoja.
- Opetukseen on sisällytettävä ratkaisukeskeisiä lähestymistapoja.

(UNESCO 2009, käänös Lyytimäen).

Nummelan tutkimuksessa selvisi, että ISO 14001 –standardissa (1996) on asetettu joitakin vaatimuksia ympäristöjärjestelmään liittyvälle koulutukselle. Tästä syystä organisaation täytyy tunnistaa koulutustarpeet. Soveltuvaa koulutusta vaaditaan, jos työ aiheuttaa ympäristöön merkittäviä vaikutuksia. Tämän lisäksi vaaditaan, että organisaation henkilöstö on tietoinen ympäristöpolitiikan, menettelytapojen ja ympäristöjärjestelmän vaatimusten noudattamisen tärkeydestä sekä oman toimintansa ympäristövaikutuksista.

7 Empiirinen osa

7.1 Tutkimusmenetelmät

Tutkimusmenetelmillä tarkoitetaan empiirisen tutkimuksen konkreettisia aineiston hankinta ja -analyysimetodeja tai –tekniikoita, jotka jakautuvat laadullisiin (kvalitatiivisiin) ja määrällisiin (kvantitatiivisiin) menetelmiin (Tutkimusmenetelmät.)

Okkosen mukaan laadulliset menetelmät sopivat hyvin käytettäväksi jo toteutetun tiedonkeruun laadun arviointiin. Hyödyllisiä ne ovat etenkin tutkittaessa itse täytettäviä päiväkirjoja, sillä päiväkirjamuotoisessa tiedonkeruussa vastaaminen on haastatteluita ja kyselyitä vähemmän strukturoitua ja vastaajalla on mahdollisuus muotoilla antamansa tiedot monella eri tavalla (Tilastokeskus 2012.)

Tutkimus tehtiin kvalitatiivista tutkimusmenetelmää käyttäen. Haastattelu oli osana koko tutkimusmenetelmää ja se toimi samalla tutkimuksen tukipylväänä. Haastateltavat henkilöt valittiin keskitetysti niiltä toimialoilta, jotka ovat työnsä kautta tekemisissä tutkittavan aihepiirin kanssa. Haastattelun tukena ja lisänä käytettiin myös havainnointia. Haastattelun tarkoituksena oli saada työntekijöiltä täsmällistä tietoa hänen toimintaympäristöstä ja organisaation toiminnasta sekä saada selvempi katsaus yrityksen ekologisesta toiminnasta suhteutettuna yritysten saamaan hyötyyn.

Pehkosen & Pehkosen mukaan kvalitatiivinen eli laadullisen tutkimustavan tarkoituksena on kuvata todellista elämää. Tarkoituksena on tutkia kohdetta mahdollisimman kokonaisvaltaisesti ja tutkimusaineiston kerätään luonnollisissa, todellisissa tilanteissa. (Hirsjärvi, Remes & Sajavaara 2009, 161,164.)

Pehkonen & Pehkonen jatkaa, että laadullisessa tutkimuksessa aineistoa kerätään haastattelujen, kyselyjen ja havainnointien sekä erilaisten dokumenttien kautta. (Tuomi & Sarajärvi 2004, 73).

Henttosen mukaan laadullinen tutkimus sopii erityisen hyvin tutkimuksiin, jossa tarkoitus on kuvata, ymmärtää, selittää ja/tai tulkita sosiaalisen todellisuuden ilmiöitä ja niihin

liittyviä käytäntöjä ja merkityksiä; sekä ihmisiä, ryhmiä tai organisaatioita näiden ilmiöiden tuottajina, tulkitsijoina ja kuluttajina.

Pehkonen & Pehkonen toteavat näiden kahden menetelmän eroista on esitetty monia vaihtoehtoja, mutta määrällisen ja laadullisen tutkimuksen eroina on niiden tavat kerätä aineistoa ja tulosten esittelyn tapoina. Menetelmät tulisi nähdä toisiaan tukevinä suuntauksina. (Hirsjärvi, Remes & Sajavaara 2008, 131-133.)

Vanhalan mukaan tutkimuksen kysymysten laadinnassa voidaan käyttää kahta tapaa. Vastaja voi käyttää valmiita vastausvaihtoehtoja tai vastata kysymyksiin omin sanoin. Vastausten analysointi on yksinkertaisempaa ensimmäisessä vaihtoehdossa ja siksi se on suositeltavaa (Robson, 1994). Avoimet kysymykset vaativat liikaa resursseja johtuen otoksen suuruudesta. Avoimien kysymysten käyttöä voidaan käyttää, kun esimerkiksi yleisesti hyväksyttävää teoretietoa ei ole saatavilla. (Järvinen & Järvinen, 2000).

Savolainen mukaan kvalitatiivisen haastattelun perusmuotona on avoin kysymysaihe tai teema. Tässä käytettiin sekä teema- että avointa haastattelumallia. (Hirsjärvi, Remes & Sajavaara 2003, 129.)

Savolaisen toteaa, että tutkimushaastatteluja voidaan luokitella kolmeen ryhmään riippuen miten strukturoitua haastattelu on. Luokiteltu voidaan jakaa kolmeen ryhmään: strukturoitu haastattelu eli lomakehaastattelu, teemahaastattelu ja avoin haastattelu. Teemahaastattelussa teema on tiedossa, mutta se ei sisällä tarkkoja kysymyksiä. Avoin haastattelun aihe voi muuttua haastattelun aikana ja sillä on useita nimityksiä, kuten syvähaastattelu.

Tämän tutkimuksen tarkoitus on pyrkiä käytännön tavoitteeseen ja etsiä ratkaisuja ongelmiin, joten se noudattaa myös ns. soveltavaa tutkimusta. (Hirsjärvi ym. 2008, 19). Eli tässä tapauksessa selvitetään assistenttien ympäristöosaamisen osaamisen tarvetta ja sen pohjalta pyritään miettimään miten toimia mahdollisen ongelma-alueilla tason parantamiseksi.

Vanhala toteaa, että havainnointia käyttämällä saadaan suoraa tietoa kohteen toiminnasta ja käyttäytymisestä. Se sopii hyvin vuorovaikutustilanteiden tutkimiseen. Havainnoinnista on myös hyötyä tutkittaessa tilanteita, joita on vaikea ennakoida, tai jotka ovat nopeasti muuttuvia. Havainnointia voi haitata silloin, jos tutkijan tai oma toiminta vaikuttaa havainnoinnin kulkuun. (Hirsjärvi ym. 2009, 213.) Passiivisella havainnoilla puolestaan tarkoitetaan sitä, että tutkija havainnoi kohdetta puuttumatta tapahtumien kulkuun, mutta itse tutkittavat tietävät olevansa havainnoin kohteina.

(Saaranen-Kauppinen & Puusniekka 2006.)

7.2 Kyselyn toteutus

Kyselyn tarkoituksena oli saada selville, mitkä ovat johdon assistenttien ympäristöosaamisen tarpeet eri yrityksissä tänä päivänä ja miten nämä tarpeet voitaisiin huomioida itse johdon assistenttien koulutuksessa, jotta assistentit saisivat hyvät valmiudet itse koulutuksessa. Tärkeää oli selvittää tämän päivän tilanne eri yrityksissä ja sen pohjalta saada käytännön tietoa mitä ympäristöosaamista assistentit kaipaisivat koulutuksessaan. Tämän tiedon pohjalta voidaan tilannetta kehittää ja suunnitella.

Tästä syystä kysely suunnattiin Helsingin Sihteeriopistosta ja HAAGA-HELIAsta valmistuneille HSO-Sihteereille ja tradenomeille Aito HSO ry:n kautta jo työelämässä oleville assistenteille. Sama kysely lähetettiin myös kahdelle eri yrityksen palveluksessa olevalle henkilölle, jotka vastaavat ympäristöosaamisen toiminnoista omissa yrityksissään.

Aito HSO ry on akavalainen, tutkintopohjainen ammattijärjestö, jonka jäseneksi voivat liittyä kaikki tradenomi, HSOt ja HSO-sihteerit sekä HAAGA-HELIAssa Johdon assistenttityön ja kielten koulutusohjelmissa opiskelevat henkilöt. Aito HSO ry:n jäsenet ovat oikeutettuja käyttämään lyhennettä HSO tutkintonimikkeensä yhteydessä.

Jäseniä on järjestössä kaikkiaan 2608, jotka edustavat yli 300 eri tehtävänimikettä: joukossa on niin assistentteja, tiedottajia, toimistopäälliköitä kuin toimitusjohtajiaakin. Aito HSO ry yhdistää HSOt yli ammatti- ja toimialarajojen. Aito HSO:n kautta jäsenet kuuluvat Akavan Erityisaloihin. (Aito HSO ry 2013.)

Laadullista tutkimusta tehtiin myös haastattelujen kautta. Laadulliseen tutkimukseen soveltuvat paremmin avoimet kysymykset, joiden vastausvaihtoehdot ei ole ennalta määrätty. Tällä tavoin saadaan täyteläisempää aineistoa ja mahdollisuuden analysoida aineistoa myös muilla tavoin kuin numeerisia arvoja vertailemalla. Numeeristen arvojen vertailukelpoisuus on ongelmallista siinäkin mielessä, että eri haastateltavat voivat tulkita vaihtoehtoja eri tavoin. Tutkimuksen tukena oli kaksi ympäristöosaamisen parissa työskentelevää henkilöä, joita haastateltiin erikseen.

Avointen kysymysten avulla saadaan tarkempaa tietoa mielipiteistä ja arvostuksista, esim. "mitä odotuksia yritys on odottanut sinulta ympäristöosaamiselta?" Avointen kysymysten kautta voidaan saada ns. rivien välissä olevaa tietoa, uusia ideoita sekä samalla voidaan paremmin tehdä havainnointia. Kyselyyn saadaan tätä kautta enemmän luotettavuutta.

7.3 Tutkimuksen kysely

On tärkeää selvittää mikä on tämän hetkinen ympäristöosaamisen tarve ja tilanne yrityksissä. Sitä kautta saadaan vasta selvyttä siihen, miten asioita voidaan jatkossa selvittää ja kehittää ympäristöopetuksen suhteen. Tätä tilannetta kartoittaakseni halusin saada selville, miten assistentit tällä hetkellä kokevat oman osaamistarpeensa, joten kohdistin kyselyni Tradenomi HSO Sihteerit ry:n jäsenille. Heiltä saadut palautteet ja toiveet ovat tärkeää tietoa kehittämisprosessissa. Samoin oli hyvä selvittää eri yritysten tämän hetkinen ympäristöosaaminen ja mitä vaatimuksia se on tuonut johdon assistenteille omassa työssään.

Kysely toteutettiin sähköisen Webropol-järjestelmän kautta. Kysely lähetettiin 26.4.2013 Aito HSO ry:n jäsenille yhdistyksen extra-kuukausitiedotteen kautta, jossa oli suora linkki kyselyyn. Kyselylomake oli auki n. puolentoista viikon aikana. Tiedotteeseen vastasi kaikkiaan 4 jäsentä, joista kaksi oli Helsingin Sihteeriopistosta valmistunutta HSO-sihteeriä ja kaksi HAAGA-HELIAsta valmistunutta tradenomia.

Kysely lähetettiin myös kahdelle muulle henkilölle, jotka toimivat ympäristöasiantuntijoina Fujitsu Finland Oy:ssä ja WWF:n Green Office:ssa. Sähköinen kysely oli tässä

helpoin tapa kyselyn tekemistä varten, koska se vie paljon vähemmän aikaa kuin esim. haastattelut ja se on myös taloudellisempi tapa.

Vanhalan mukaan kyselyn etuna on mahdollista lisätä vastaajien määrää suhteellisen vähäisillä resurssien lisäyksillä. Suuri vastaajamäärä ei aina ole tae onnistuneesta tutkimuksesta vaan se saattaa olla jopa haittana tutkimuksen tavoitteisiin nähden.

Kyselyn kysymykset olivat kaikki avoimia kysymyksiä, koska tarkoitus oli, että niihin ei voi vastata pelkästään myöntävästi tai kieltävästi. Näin vastauksiin saatiin moniulotteisuutta ja täyteläisyyttä. Tarkoitus oli saada myös käytännön tietoja ja haastateltavan omat mielipiteet selvemmin esiin. Kysymyksiä oli kaikkiaan 12. Tarkoitus oli saada syvällisempiä vastauksia ja tietoa siitä, millaista koulutustarvetta assistenteilla olisi esittää ympäristöosaamisen opetukseen suuntaan. Samalla selvitettiin eri yritysten ympäristöosaamisen toimintatapoja assistenttien näkökulmasta ja mikä heidän koko rooli on ympäristöosaamisessa ja mitä osaamistarpeita yritykset heiltä edellyttivät. Lopuksi pyydettiin vastaajaa kertomaan miten hänen mielestään ympäristöosaaminen tulee kehittyämään tulevaisuudessa ja miten se näkyisi yritysten näkökulmasta.

7.4 Asiantuntijahaastattelut

Vuorelan mukaan avointen kysymysten kautta saadaan useimmiten rikasta materiaalia. Haastattelun aikana voi nousta uusia asioita, joita haastattelija ei ottanut aluksi huomioon. Tällaisen aineiston analysointi vie sitä vastoin aikaa ja analysointi on hankalampaa. (Preece et al., 2002) Kun haastateltavia ei ole montaa, avoimet vastaukset on hyvä keino kysyä. Samoin jos haastateltavilla on paljon erilaisia kokemuksia, avointen kysymysten käyttö on hyvä tapa (Metsämuuronen, 2000.)

Haastattelut olivat teema- ja avoimia haastatteluja, jossa kysymykset laadittiin etukäteen. Haastattelun kautta saatiin vuorovaikutteinen intensiivinen keskustelutilanne, jota kautta saatiin kerättyä tietoa käytännön kokemuksista. Tässä tutkimuksessa ei käytetty haastattelumuotona puhtaasti teemahaastattelua, vaikkakin etukäteen oli laadittu melko paljon valmiita kysymyksiä teemaan liittyen. Itse haastattelutilanteessa lisäkysymyksiä esi-

tettiin koko ajan, joten aihepiirien rajat eivät olleet täysin selviä. Kysymykset oli osittain lajiteltu teemoittain.

Haastattelun etukäteen laadittuja teemoja olivat mm. oman yrityksen ympäristöjärjestelmä, yrityskulttuuri, omat osaamistarpeet, tulevaisuuden haasteet sekä osaamisen tarve ympäristöasioissa ja työpaikoilla jne. Haastattelun edetessä esitettiin paljon lisäkysymyksiä, jos vastaus jäi vajaaksi tai se oli liian epämääräinen. Tällöin haastattelusta tuli syvähaastattelu, koska haastateltava sai kertoa mahdollisimman runsassanaisesti niin pitkään kuin halusi, koska aikarajaa ei ollut. Tutkittavasta aiheesta saadaan näin enemmän irti, mitä enemmän haastateltavat puhuvat. Haastattelut etenivät omaan tahtiinsa, jo kysytyihinkin kysymyksiin saatettiin palata, jos tarve niin vaati. Tärkeintä oli saada haastattelusta leppoisa haastattelu, koska se toi parhaiten oleellisen asian esille.

Kysely toteutettiin kahdella asiantuntijahaastattelulla, jotka olivat osana tutkimusta ja myös tutkimuksen tukena. Haastateltavat henkilöt toimivat HAAGA-HELIA:n Pasilan yksikön ja HAAGA-HELIA:n Haaga-yksikön Green Office Ekotiimissä.

7.5 Aineiston analysointi

Haastattelujen avoimet kysymykset ja havainnoinnit kirjoitettiin ylös tekstiksi heti aineiston keruusta. Aineistoa käsiteltiin siten, että kukin avoin kysymys analysoitiin kerrallaan ja havainnoinnit omana kokonaisuutenaan. Teema-/ avoimet haastattelut analysoitiin yksitellen, jonka jälkeen kaikki vastaukset kerättiin yhteen. Avoimia haastatteluja selattiin moneen kertaan läpi, jotta kokonaiskuva saatiin esille.

8 Tutkimuksen tulokset

Tässä kappaleessa selvitetään vastaajien taustatietoja sekä kerron tutkimustulokset kyselyni vastauksista. Kappaleessa 9 käsittelen vielä tarkemmat pääkohdat ja pohdinnat kysely- sekä haastattelututkimuksesta.

Kyselyyn vastasi kaikkiaan kuusi henkilöä, joista neljä kuului Aito HSO-sihteerit ry:n ja jotka olivat joko HSO-sihteeireitä tai tradenomeja. Kaikki näistä vastanneista olivat naisia. Kaksi muuta kyselyyn vastannutta henkilöä oli valmistunut HAAGA-HELIAsta liiketalouden koulutusohjelmista. Näistä vastaajista toinen oli mies ja toinen nainen.

Valmistuneet johdon assistentit sijoittuvat mitä erilaisimpiin tehtäviin, joten joukossa oli mukana myyntipäällikkö, assistentti, toimistoesimies ja autosihteerit. Työtehtävät vaihtelivat siis melko paljon. Kaikki vastaajat toimivat yksityisellä sektorilla. Haastatteluvien joukossa oli vain yksi assistentti -nimikkeellä, mutta kukaan heistä ei toiminut varsinaisesti johdon assistentti -nimikkeellä. Tosin yksi henkilö työtehtävien puolesta toimi osan aikaa johdon assistenttina. Kyselyn vastanneiden tehtäväkuvatkin vaihtelivat suuresti. Tehtäväkuviin kuuluivat mm. yleisiä sihteerin tehtäviä, asiakaspalvelua, reskontran hoitoa, toimistotiimin esimiehenä toimiminen neljälle sihteerille, budjetoimintaa, kulunseurantaa ja johdon assistenttina toimimista. Vastaajista kaksi oli HSO-sihteerit ja he olivat valmistuneet 1990-luvun puolivälissä ja kaksi tradenomia, jotka olivat valmistuneet vuonna 2011.

Kysymyksessä 2 *Millä lailla oma yrityksesi ottaa ympäristöosaamisen huomioon? Green Office, kierrätys, ISO 14001 jne.* ensimmäisenä asiana tutkimuksessa selvästi nousi esiin, että yrityksissä otetaan kyllä ympäristöasiat (Green Office, kierrätys, ISO 14001 jne.) jollakin lailla huomioon, mutta käytäntö vaihtelee aika tavalla eikä ympäristöasioihin ole välttämättä paneuduttu täysillä. Erään vastaajan mukaan teollisuuden palveluksessa olevana työntekijänä ympäristöasiat olivat arkipäivää ja ympäristöasiat huomioidaan. Käytössä on ISO 14001, PEFC ja FSC-sertifikaatit, kun taas vastaavasti erään vastaajan mukaan hänen omalla osastolla ei ole mitään vaatimuksia, eikä yritys kannata mitään vastuuta ympäristöasioista. Eli oli ihan omasta viitsimisestä kiinni, miten jaksoi esim. kier-

rättää. Kierrätysastiat olivat kyllä olemassa, mutta lähinnä vaan yleisen hyvän tavan vuoksi.

Sepä se. Omalla osastollani ei sitä vaadita, joten eipä juuri millään tavoin! Paperille, tietosuojapaperille ja energijätteelle on omat kierrätysastiansa, mutta juuri kukaan ei käytä niitä. Henkilöstöllä on kolmijakeiset roskikset, joihin lajittelu olisi helppoa, mutta vain osaton nuoret naiset kierrättävät. Muut viitsivät vain pahvilaatikot viedä paperijätteen, ja silloinkin usein litistämättä. Kahdella muulla osastolla on viranomaisten ja maa-hantuoijien asettamat tarkat vaatimukset kierrätykselle, ja siellä ISOa ollaan ottamassa käyttöön. Tilanne tuntuu hölmöltä.

Kolmas vastaaja totesi, että konsernilla on tietyillä toimialoilla ISO 14001 –sertifikaatti ja tämän saavuttamiseksi henkilökunta on suorittanut noin 3 tunnin mittaisen ympäristökoulutuksen. Neljännessä tapauksessa yrityksessä toimii Green Office –työryhmä ja vastaaja toimii itse oman osastonsa edustajana siinä.

Vastaajilta kysyttiin millä lailla he joutuvat omassa päivittäisessä työssään ottamaan ympäristöasiat huomioon ja mitä he pitävät tärkeimpinä asioina. Tutkimuksessa selveni toisena asiana, että kaikki vastaajat ottavat omissa töissään ympäristöasiat huomioon. Kaikille tämä oli itsestään selvää, että käytännön asteella osataan ainakin perusasiat ja halutaan panostaa ympäristöasioihin.

Toimin omien liiketoimintayksikköjeni (3 eri yksikköä) ympäristövastaavana. Vastaan ympäristökoulutuksen antamisesta uusille työntekijöille. Valvon, että yksiköillemme määriteltyjä yksikkökohtaisia ympäristömittareita seurataan ja että niissä määriteltyjä seurantakriteereitä noudatetaan. Tärkeimpänä tehtävänäni on käytännönläheisistä toimenpiteistä tiedottaminen ja niiden toteuttamisen seurannan (kierrätys, sähkönkulutuksen minimointi, matkustuskulujen vähentäminen).

Osataan kierrättää, säästetään paperia tulostamalla kaksi puoleisesti, tehdään sähköisiä muistiinpanoja, sähkönkulutusta minimoidaan, matkustuskuluja vähennetään jne. Ainoastaan yhdessä tapauksessa vastaaja kertoi kierrättävänsä roskat, mutta siihen se sitten jääkin, koska yleinen kanta yrityksessä ei ole kannustava ympäristöasioiden suhteen eikä siihen ole käytännössä mahdollisuuttakaan.

Kierrätän omat roskani – muuta en voi. Haluaisin mielelläni meille biojätteen kierrätykseen, mutta olen täysin varma, ettei sitä kukaan käyttäisi eikä sen puoleen roskiksia tyhjennettäisikään. Ottaisin mielusti käyttöön kierrätyspaperin kopiopaperiksi, koska se henkisi asiakkaillekin ekologisuutta (jota muuten ei välttämättä toiminnasta näy), mutta totuus on, että se ei ole yhtä myyvän näköinen tulostettuna kun valkaistu paperi. Käytän vahingossa tulostettuja papereita uudestaan muistilappuina (leikkaan ne neljään osaan ja pidän niitä pöydällä hausassa keraamisessa pupukoristeisessa kipossa, jonka olen sitä varten pyytänyt paikallista käsityöläistä tekemään). Koetan välttää tulostamista aina, kun se on mahdollista.

Tärkeimpinä käytännön asioina vastaajat pitivät energiansäästöön liittyviä asioita, kuten mm. paperin kulutuksen vähentämistä.

Kysymyksessä 4 *Millaisia valmiuksia/ eväitä koulutuksesi antoi sinulle ympäristöosaamisen alalta?* tutkimus nosti selvästi muutamia asioita esiin. Kolmantena asiana huomioitavinta oli, että kaikkien kyselyyn vastanneiden mielestä HSO-sihteerit- tai johdon assistenttikoulutus ei ollut aikanaan antanut mitään valmiuksia tai eväitä ympäristöosaamisen alalta, ei edes suuntauksia.

Aika vähän. Kerran muistan tehneeni jonkun pienen tutkielman toimiston ekologisuudesta.

Sen sijaan kaksi HAAGA-HELIAn liiketalouden koulutusohjelmista valmistunutta kyselyyn vastannutta totesi saaneensa hyvän ympäristöosaamisen pohjan ja katsauksen yleisesti ympäristövastuuseen ja ymmärrykseen.

Seuraavissa kysymyksissä ” *Olisitko toivonut jotain lisää koulutuksen taholta ympäristöosaamistarpeita varten? Mitä olisi pitänyt ottaa huomioon/ mikä on tärkeää juuri työelämän kannalta?* tuli neljäntenä asiana selvästi esiin, että kaikki vastaajat olisivat halunneet lisää koulutusta ympäristöosaamisen taholta. Vastaajat kokivat koulutuksen pelkästään positiivisena asiana. Kahden vastaajan mukaan he olisivat toivoneet aivan käytännön esimerkkejä, mitä esim. mainitut Green Office, ISO 14002 –termit ovat ja mikä merkitys niillä on. Toivottiin nimenomaan yleissivistävää koulutusta, jossa tiedettäisiin edes termien merkitys. Samoin toivottiin enemmän tietoa viranomaisvaatimuksista, esim. lainsäädännös-

tä ympäristöasioissa. Esiin nousivat myös yrityksen imagon kannalta olevat asiat. Haluttiin tietää miten ympäristöosaaminen parantaa yrityksen imagoa ja miten se vaikuttaa yrityksen kilpailukykyyn.

Tähän kysymykseen olisin toivonut jotain esimerkkejä, ei tule mieleen oikein mitään.. Ainakin nuo mainitut Green Office ja ISO14001 olisi pitänyt käydä läpi, nyt en tiedä mitä ne edes tarkoittavat, vaikka joskus aina kuulen niitä mainittavan. Olisi hyvä tietää, mitkä ovat viranomaisten vaatimukset kierrättämisestä. Entä miten hyödyntää ympäristöosaamista yrityksen imagon parantamisessa? Ehkä paitsi asiantietoa, voisi koulutuksessa olla myös vinkkejä siihen, miten saa muut yrityksen työntekijät kiinnostumaan kierrätyksestä. Pitääkö työnantajan palkita kierrättävät jotenkin? Onko se edes mahdollista.

Tutkimuksen kautta tuli esiin myös selvästi sekin puoli, että mitä enemmän työntekijä on osallistunut ympäristöjärjestelmään ja ollut mukana siinä, (esim. suunnittelussa ja saanut siihen koulutusta) sitä positiivisemmin hän suhtautui ympäristöasioihin.

Viidentenä asiana tutkimuksesta nousi selvästi esiin myös kylmä tosiasia. Kysymyksessä *7 Mitä vaatimuksia yritys on odottanut sinulta ympäristöosaamiselta?* lähes kaikki vastaajat kertoivat, ettei oma yritys ollut odottanut heiltä mitään vaatimuksia saatikka taitoja. Yhdessä tapauksessa yritys oli kouluttanut vastaajan ympäristövastaavaksi, mutta mitään aikaisempia perusvaatimuksia tehtävään ei ollut. Toisessa tapauksessa yritys oli myös kouluttanut työntekijän tunnistamaan aiheeseen liittyvät standardit ja sertifikaatit. Lopuissa vastauksissa selveni, ettei yritys vaatinut heiltä mitään ympäristöosaamisen taitoja, eivätkä he olleet saaneet yritykseltä mitään opastustakaan tähän. Yhteenvetona voisi todeta tähän, että yrityksillä ei ollut mitään vaatimuksia työntekijöiltään ympäristöosaamisen suhteen. Yritys koulutti tarpeen mukaan itse työntekijänsä.

8.1 Eveliina Champagne'n ja Mikko Kuirin kyselyt

Kysely lähetettiin sähköpostilla myös Eveliina Champagnelle, joka toimii Fujitsu Finland Oy:n pääkonttorissa ympäristöasiantuntijana sekä Mikko Kuirille, joka toimii puolestaan WWF:n Green Office –ympäristöohjelmien (GO) ympäristöjärjestelmäasiantuntijana. Molemmat ovat valmistuneet liiketalouden koulutusohjelmasta HAAGA-HELIAsta 2010 –luvun taitteessa.

8.1.1 Ympäristöasiantuntija Eveliina Champagne, Fujitsu Finland Oy

Eveliina Champagne on valmistunut HAAGA-HELLIasta liiketalouden aikuisten koulutusohjelmasta vuonna 2009. Hän aloitti ympäristöasiantuntijana Fujitsu Finland Oy:ssä vuonna 2010. Hänen työtehtävien kirjo on laaja. Hän vastaa mm. Suomen Fujitsun ympäristövastuun kehittämisestä (ympäristöpolitiikka,- ohjelma, johtamisjärjestelmät ISO14001 ja Green Office), sisäisestä ympäristöviestinnästä (intra, intran ympäristösivusto, ekoblogi), perehdytyspäivän ympäristövastuuosioista, ympäristötavoitteiden mittaamisesta ja raportoinnista sekä ulkoisesta ympäristöviestinnästä viestintäosaston kanssa. Hänen työlliställä on myös kestävän kehityksen materiaalista. Tämän lisäksi hän koordinoi Green Office –tiimiä ja Logistiikka- ja esiasennuskeskuksen ympäristötiimiä. Hän kertoi myös olevansa mukana Fujitsun globaalissa Sustainability communityssä, joka kokoaa kaikki yritys vastuusta kiinnostuneet fujitsulaiset ympäri maailmaa. Tavoitteena on Suomessa tiivistää yhteistyötä muiden pohjoismaiden kanssa yritys- ja ympäristövastuun saralla.

Kysyttäessä Champagnelta, miten hänen omassa yrityksessä on ympäristöosaaminen otettu huomioon, hän kertoi, että Suomen Fujitsun Logistiikka- ja asennuskeskuksella on sertifikoitu ympäristöjärjestelmä ISO14001. Pääkonttorin ympäristöjärjestelmä kantaa WWF:n Green Office –merkkiä. Hän jatkoi, että Fujitsu on mukana ict-tuotantoyhteisössä ja Teknologiateollisuuden ympäristöryhmässä.

Kysyin häneltä millaisia valmiuksia tradenomin koulutus hänelle antoi ympäristöosaamisen alalta ja hän kertoi, että koulutus antoi hänelle hyvä pohjan ja katsauksen yleisellä tasolla ympäristövastuuseen ja -ymmärrykseen mitä asioita kannattaa ottaa huomioon yrityksen ympäristövastuuta kehitettäessä.

Tiedustelin häneltä mitä hän olisi toivonut lisää koulutuksen suhteen ja mitä olisi pitänyt ottaa huomioon koulutuksessa, hän kertoi, että olisi toivonut konkreettisempaa lähestymistä ympäristöosaamiseen. Esimerkiksi tarkempaa opetusta ympäristömittarien laskennasta ja erilaisista raportointi protokollasta GHG- protocol, GRI- yritys vastuura-

portointi-ohjeistosta liittyen mm. mitä erilaiset ympäristömerkit tarkoittavat käytännössä ja mitä vaatimuksia niihin sisältyy.

Hän halusi tuoda vielä seuraavat asiat koulutuksen toivelistalle, joita olisi voitu ottaa esiin vielä tarkemmin hänen koulutuksessaan:

- Mitä on ympäristövastuu osana strategista johtamista?
- Miten ympäristövastuusta saadaan kilpailuetua erilaisissa yrityksissä, case esimerkkejä?
- Miten ympäristövastuu eroaa yrityksissä toimialoittain liiketoiminnasta riippuen?
- palvelut vs. tuotteet
- kuluttajapuoli
- yrityspuoli
- julkinen puoli
- ympäristölainsäädäntö ja sen seuraaminen
- ympäristöviestintä: miten viestii ympäristöasioista tehokkaasti ja miten vaikuttaa ihmisiin parhaiten
- muutosjohtaminen.

Champagne esitti paljon toivomuksia koulutuksen suhteen. Hän mainitsi myös, että hän oli saanut ns. hyvän pohjan, mutta sen jälkeen hänen tehtäväksi oli jäänyt ottaa itse selvyyttä asioihin. Tässä koulutus astuu kuvaan merkittävässä roolissa.

Yhteenvetona hänen vastauksesta selveni, että tarvitaan hyvin monenlaista osaamista, varsinkin kansainvälisissä yrityksissä ja myös niissä yrityksissä, jotka tekevät mm. kauppaa globaalisti. Tarvitaan mm. tietotekniikan-, kulttuurin- ja talousosaamisen osaamista sekä kielitaitoa että ympäristölakien ja asetusten tuntemusta.

Häneltä kysyttiin myös millä tavalla tradenomin koulutus on tullut vastaan yrityksen omissa vaatimuksissa. Hän totesi, että koulutus antoi hänelle pohjan ja eväät kehittää omaa osaamista edelleen. Hän kertoi, että on ollut itse paljon vaikuttamassa oman yrityksen vaatimuksiin, koska hän on saanut vapaat kädet kehittää ympäristövastuuta.

Globaali Fujitsu ei hänen mielestä aseta tarkkoja vaatimuksia ympäristövastuulle, muuten kuin omien tavoitteiden raportoinnin osalta. Tosin hän totesi, että vaatimukset tulevat todennäköisesti kiristymään tulevaisuudessa.

Seuraavaksi häneltä kysyttiin, pitikö hän omaa koulutustaan riittävänä verraten hänen nykyisiin työtehtäviinsä. Hän kertoi, että aluksi kyllä, mutta sen jälkeen hän on saanut itse ottaa selvää monista asioista ja kehittää omaa osaamistaan. Hän oli jatkanut opintojaan avoimessa yliopistossa opiskellen ympäristöpolitiikkaa ja hän oli myös lukenut yritys- ja ympäristövastuuseen liittyviä kirjoja sekä osallistunut erilaisiin yritys vastuuta- paamisiin ja koulutuksiin. Edelleenkin hän aikoo suunnata opintojen tielle.

Hän toteaa lopuksi tähän kysymykseen, että ympäristövastuu yrityksissä on hyvin moninaista ja pitää sisällään erilaisia asioita, kaikkea ei voi millään osata. Kyse on pikimmiten yhteistyön tekemisestä eri tahojen kanssa ja siitä, että tietää keneltä kysyy tai mistä löytää lisätietoa.

Kysymykseen mitä vaatimuksia oma yritys on odottanut ympäristöosaamisen taholta, Champagne totesi, että häneltä odotetaan säännöllistä ja täsmällistä raportointia ympäristömittareista ja aktiivista viestintää ympäristöaiheista henkilöstölle. Lisäksi häneltä odotetaan ymmärrystä mitä ympäristövastuu tieto- ja viestintätekniikan alalla tarkoin odotetaan. Hän jatkaa, että koska hänellä on ympäristövastuun kehittäminen omalla kontollaan ja hänellä on myös vastuu ympäristöjohtamisjärjestelmistä ja siitä, että sertifikaatti ja GO-merkki säilyvät.

Champagnen mielipidettä kysyttiin myös siinä, mitä hyötyä yrityksen ympäristöosaamisesta on ollut omassa yrityksessä, eli onko siitä ollut esim. kilpailuetua. Hänen mielestä ympäristönäkökohdat ovat näkökohtia muiden joukossa, mutta ne eivät ainakaan yksinään ratkaise sitä kuka tulee tarjouskilpailussa valituksi. Hinta ratkaisee pitkälti siinä, mikä tarjous hyväksytään, eikä näin ollen ympäristöominaisuuksista olla vielä valmiita maksamaan mitään ylimääräistä. Sen sijaan kilpailuetua voidaan saada esim. tuotepuolella lainsäädännön vaatimuksia ennakoitaessa ja tuoteinnovaatioissa.

Hän toteaa tämän kysymyksen lopussa, että Fujitsu keskittyy palveluiden ympäristönäkökohtiin ja näin osoitetaan asiakkaille kuinka palvelut mahdollistavat heidän hai-

tallisten ympäristövaikutuksensa vähentämisen. Esimerkiksi hän ottaa ympäristönäkökohdat konesaleissa. Haastetta kuulemma riittää tuon asian tiimoilta.

Kysyin myös yleisestä suhtautumisesta ympäristöasioihin. Tarkensin kysymystäni vielä niin, että halusin tietää onko iällä, sukupuolella tms. eroavaisuuksia asian suhteen. Hänen mielestä ollaan menossa parempaan suuntaan. Fujitsulla ei ole kuulemma tehty ympäristöasenteiden kartoitusta, joten hän sanoo puhuvansa vain omista arvioista. Hänen mielestä nuoremmat henkilöt ja erityisesti naiset ovat aktiivisimpia ja suhtautuvat positiivisemmin ympäristövastuuseen. Sen sijaan keski-ikäiset miehet ovat kaikista nihkeimpiä ympäristöasioissa.

Halusin seuraavassa kysymyksessä tarkennusta siitä, miten vakavasti yritys ottaa ympäristöasiat huomioon ja jos näin on, mitä esimerkkejä siitä olisi. Champagnen mukaan hänen oma yritys ottaa ympäristöasiat huomioon mitä enenevässä määrin. Hän pitää tärkeänä asiana johdon suhtautumista asiaan. Jos johto ei kokisi näitä asioita tärkeinä, ei hänen mielestä ympäristövastuusta viestittäisi ja puhuttaisi niin paljon, eikä myöskään koettaisi, että yrityksellä on tarvetta parantaa ympäristövastuullisuutta esim. energiatehokkuuden osalta, kuten vihreän sähkön hankinnasta jne. Hän toteaaakin, että hän on kokenut oman esimiehen tuen ja kiinnostuksen yritys- ja ympäristövastuuseen erittäin merkitykselliseksi.

Champagne totesikin lisäksi, että kaikki tämä tietämys on itse opittua ja kun kyse on kansainvälisestä yrityksestä tietämyksen taso kasvaa sitä mukaa, kun mennään rajojen yli, siksi koulutus olisi tukenut tätä. Tuotepuolella hänen mielestään on ensisijaisen tärkeää olla perillä lainsäädännön muutoksista ja pyrkiä myös ennakoimaan niitä.

Kysyin häneltä, miksi hän näkee ympäristöasiat tärkeänä juuri yritysmaailmassa? Hän toteaa, että ympäristövastuun on tullava entistä tärkeämmäksi yritysmaailmassa, koska yrityksillä on vastuu tarjoamiensa tuotteiden ja palveluiden ympäristövaikutuksista ja myös oman toiminnan ympäristövaikutuksista. Myös yritysten toimintatapa ja yrityskulttuuri vaikuttaa työntekijöiden tapaan toimia. Henkilöstö on sitoutuneempi yritykseen, jos yritys kantaa oman korren ympäristön vastuullisuudesta. Yritys on varmasti

työnhakijoille houkuttelevampi työpaikka, kuin yritys, jolle nämä asiat eivät ole niin tärkeitä.

Hänen mukaan yritykset voivat myös vaikuttaa alihankkijoihinsa ja hankintaketjuunsa pitämällä vastuullisuusasioita esillä ja esittämällä toiveita ja vaatimuksia niihin liittyen. Näin ympäristövastuuseen panostetaan laajemmin ja vaikutus kasvaa. Yrityksen on mahdollisuus saavuttaa kilpailuetua ympäristöinnovaatiolla, se edellyttää tosin lainsäädännön ennakoitua ja markkinoiden tuntemusta ja tietysti pitää olla edellä kilpailijoita. Samalla nousee eteen myös ympäristövastuu ja vastuullisuuden muutkin osat, kuten sosiaalinen ja taloudellinen vastuu. Niiden huomioiminen ja kehittäminen vaikuttavat pitkällä tähtäimellä yrityksen maineeseen ja arvoon. Siksi on hyvä tuntea tämäkin puoli asiasta. Maineen ja yrityksen arvon säilyttäminen on erityisen tärkeää. Ihmiset ovat kiinnostuneita vastuullisen yritysten tuotteista. Ympäristömerkittyjen tuotteiden tarjonta on kasvanut. Tämä on nähtävissä jo markettien hyllyillä. Luomu-, reilun kaupan tuotteet, sekä ympäristömerkittyjen tuotteiden valikoima on selkeässä kasvussa.

Champagne mainitsee myös, että B to B -puolella, jolla Fujitsu Suomessa toimii, on kiinnostus ympäristövastuuseen lisääntymään päin. Se ilmenee esimerkiksi yritys- ja ympäristövastuukyselyinä asiakkaiden taholta tai vastuullisuuteen liittyvinä kysymyksinä tarjouspyynnöissä.

Tärkeimpänä perustana hän toteaa, että olemme täysin riippuvaisia planeetastamme ja sen tarjoamista luonnonvaroista. Jos tuhoamme elämisen edellytykset maapallolta, ei myöskään mikään yritystoiminta ole mahdollista.

Pyysin vielä lopuksi kertomaan miten hän näkee ympäristöosaamisen kehittyvän tulevaisuudessa nimenomaan yrityksen näkökulmasta. Champagne painotti, että ympäristöosaamisella on tulevaisuudessa kasvava kysyntä. Hänen mielestään ympäristöongelmia ei oteta vielä kukaan vakavasti eikä yhteistä tahtoa tunnu löytyvän vielä kukaan, joten haasteita riittää. Hän manaileekin tilannetta, että tulevaisuudessa saattaa tulla se tilanne eteen, jolloin meillä ei ole enää valinnanvaraa jatkailuun ja kinasteluun, vaan meidän on pakko toimia.

Champagne otti myös lainsäädännön esiin. Hän mielestään se tulee tiukkenemaan, onhan se jatkuvassa muutoksessa jo nyt. Tämä lyö tietysti paineita asiantuntemukselle, osaamiselle ja koulutukselle yrityksissä. Samoin vaatimukset asiakkailta, kuluttajilta ja yrityksen muilta sidosryhmiltä tulevat varmasti lisääntymään.

Hän toteaa aivan lopuksi, että ympäristöosaaminen on poikkitieteellistä ja se vaatii ympäristöosaamisen parissa ja muulta henkilöstöltä jatkuvaa kouluttautumista ja halun oppia uutta ja kehittyä. Tällä hetkellä ympäristöosaamisen vaatimustaso vaihtelee yrityksestä toiseen, joten koulutustakin pitää olla moneen lähtöön. Tosin tulevaisuudessa jo lainsäädännön myötä vaatimustasot tulevat yhtenäisimmiksi ja tasot tasoittuvat, joten koulutuskin pitäisi myötäillä näitä vaatimuksia ja tulla vastaan näihin vaatimuksiin.

8.1.2 Ympäristöasiantuntija Mikko Kuiri, WWF, Green Office – ympäristöohjelmat (GO)

Mikko Kuiri on valmistunut myös HAAGA-HELIAN ammattikorkeakoulusta nuorten liiketalouden koulutusohjelmasta vuonna 2007. Pääaineena hänellä oli Ympäristö johtaminen ja riskien hallinta.

Hän on töissä WWF:n Green Office ympäristöohjelman (GO) parissa ympäristöasiantuntijana vuodesta 2007 alkaen. Hänen työskentelee toimistotarkastuksen sekä ympäristöjärjestelmän sähköisten työkalujen parissa. Tehtäviin kuuluu myös GO-toimistojen henkilöstön opastus erilaisissa kysymyksissä. Hän on omassa toimistossaan mukana Green Office –tiimissä, eli ”Vihreissä Ninjoissa”.

Esitin hänelle samat kysymykset kuin kaikille muillekin, jotka olivat kyselyssä mukana. Ensimmäiseksi kysyin, millä lailla yritys ottaa ympäristöosaamisen huomioon? Kuiri kertoi, että koska WWF on ympäristöjärjestö, se toimii kaikilla tavoin monipuolisesti ympäristöasioiden parissa niin lajisuojelun kuin yritysten ympäristöasioiden kanssa. Kuirin mukaan ympäristön huomioonottaminen näkyy niin oman toimiston Green Office –järjestelmän käytännöissä, kuten energiansäästöinä, lajitteluna, hankinnoissa, matkustusten vähentämisenä, paperin ja muun materiaalin kulutuksen vähentämisenä.

Kysyttäessä millaisia valmiuksia oma koulutustausta on tarjonnut ympäristöosaamisen taholta, hän kertoi, että hän oli saanut mielestään riittävät valmiudet koulutuksen puolelta. Tämän lisäksi hän on kouluttautunut Corporate Environmental Management –ohjelmassa maisteriksi.

Kysymykseen, mitä koulutus olisi voinut tarjota lisää ympäristöosaamisen taholta, Kuirin painotti, että ammattikorkeakoulussa työelämälähtöisyys oli hyvin mukana opinnoissa, ja työharjoittelujakso pääaineen parissa oli erittäin hyvä työelämän kannalta. Hänen mielestään ei ollut mitään turhia opintoja eikä hän esittänyt mitään lisätoiveitakaan opintojen suhteen. Yliopistolla opiskellessa parasta Kuirin mielestä on ollut monipuoliset kurssit ympäristöjohtamisen saralla sekä laajat tieteelliset artikkelit sekä lähdemateriaaleihin perehtyminen.

Kuirin mielestä yrityksen vaatimukset oman työn kannalta ovat olleet hyvät suhteessa koulutukseen kysyttäessä millä lailla koulutus on tullut vastaan yrityksen omissa vaatimuksissa. Hän kertoi myös saaneensa lisäkoulutusta oman organisaation puolelta, jos oma tieto-taito ei ole riittänyt.

Kuirin vastaus viittaa edelliseen, kun kysyin häneltä mitä vaatimuksia ja tietämystä yritys on odottanut ympäristöosaamiselta. Hänen vastaus oli hyvin selvä: monipuolista ympäristöjärjestelmien tuntemusta ja hyvää kykyä toimia erilaisissa tilanteissa erilaisten ihmisten kanssa.

Kysyin myös, mitä hyötyä yleisellä tasolla on ollut yrityksen ympäristöosaamisesta, johon Kuirin totesi, että Green Office –järjestelmästä on ollut yleisesti hyötyä esimerkiksi materiaalikulutuksen vähentämisenä, jota kautta organisaatio on säästänyt rahaa ympäristöä kunnioittaen.

Halusin myös tietää, millä lailla ihmiset ovat omaksuneet ympäristöasiat yrityksessä. Kuirin vastaus oli hyvin yksiselitteinen, kun hän totesi, että ympäristöasiat ovat koko organisaation ydinaluetta ja –osaamista.

Tiedustelin myös sitä, millainen yleinen suhtautuminen on ympäristöasioihin ja onko esim. iällä tai sukupuolella tässä eroja? Kuiri oli samoilla linjoilla tässä kuin Champagne, kun hän totesi, että kaikki kyllä suhtautuvat myönteisesti, mutta nuorten naisten on helpompi omaksua Green Office –toimintatavat kuin esim. keski-ikäisten miesten.

Seuraavaksi halusin udella yrityksen todellista tarkoitusperää ympäristöasioissa, kun tiedustelin, miten tosissaan ympäristöasiat oikeasti otetaan. Kuirin vastaus oli hyvinkin selvä tässä. Hän totesi, että ympäristöasiat ovat ydinaluetta ja kaikki tähtää ympäristön tilan parantamiseen. Visio on hyvin selvä.

Kyselin myös Kuirilta, miksi hän näkee ympäristöasiat tärkeänä juuri yritysmaailmassa? Hän painotti, että yritysmaailmassa on ympäristöasiat otettava huomioon, sillä yrityksen toiminta rasittaa ympäristöä niin suuressa mittakaavassa. Yritysten on Kuirin mukaan annettava takaisin ympäristölle. Hän jatkoi myös, että mitä suurempi yritys on, sitä useammin ympäristöarvot on liitettävä yrityksen toimintaperiaatteisiin. Hänen mielestä turhan harvoin ympäristöasiat konkretisoituvat samalle tasolle puheiden kanssa. Kuiri toteaa myös, että ympäristöasiat ovat nykyään muodissa ja hyvä niin, mutta niiden tulisi olla muutakin kuin myyntivaltti – niiden tulee olla osa yrityksen ydintoimintaa tuotannon ja palvelun rinnalla.

Lopuksi kysyn Kuirilta miten hän näkee ympäristöosaamisen kehittyvän tulevaisuudessa yrityksen kannalta. Hän totesi, että ympäristöosaaminen ja yleinen ympäristötietoisuus ovat nousseet selkeästi viimeisen parin vuosikymmenen aikana merkittävästi yhteiskunnassa ja ihmisten keskuudessa. Ympäristöasiat ovat yritysmaailmassa entisestään edenneet vuoden 2006 jälkeen, kun Nobelin palkinto meni Al Gorelle ja suuret yritysjohtajat mm. Jorma Ollila kertoivat ympäristöasioiden olevan tärkeitä juuri bisneksessä.

Kuiri painotti lopuksi, että ympäristö pakottaa ihmisen ottamaan ympäristön paremmin huomioon, sillä jos emme sitä tee, ihmiskunta tulee maksamaan kovan hinnan sen laiminlyönnistä kaikilla tahoilla.

8.2 Asiantuntijahaastattelut

Tein tutkimustani varten kaksi asiantuntijahaastattelua. Molemmat haastateltavat olivat haastatteluhetkellä töissä HAAGA-HELIAssa. Ensimmäinen haastateltavani oli johdon assistentti, joka toimi HAAGA-HELIAN Green Office tiimissä Pasilan yksikössä. Tämän lisäksi haastattelin HAAGA-HELIAN lehtori Mia Tarhasta, joka toimii Green Office -ekotiimissä Haagan toimipisteessä. Hänen yhteystietonsa sain ohjaajani Minna-Maari Harmaalan kautta. Haastatteluja varten laadittiin kyselylomake johdon assistenttien osaamistarpeista. (Liite 1)

8.2.1 Johdon assistentti, HAAGA-HELIA

Haastateltavani johdon assistentti valmistui HAAGA-HELIAsta johdon assistenttityön ja kielten koulutusohjelmasta. Hän toimi HAAGA-HELIAssa johdon assistenttina vuodesta 2010 alkaen. Hän toimi HAAGA-HELIAN Green Office -tiimissä vuosina 2009 – 2010. Hänen tehtäviin kuuluivat mm. materiaalin valmistelu ja uusien työntekijöiden koulutus. Hän toimi myös Green Office -tiedottajana.

Assistentin mielestä ympäristöosaaminen lähtee ensimmäisenä omasta asenteesta ja omasta aloitteellisuudesta ja miten haluaa edistää ympäristöosaamista omassa työssään. Hän korosti myös, että täytyy uskoa siihen, että ympäristöosaamisella on vaikutusta omassa työssä. Tärkeintä haastateltavani mielestä on johdon sitoutuminen ja päätös siitä miten asioita tehdään. Hän totesi samalla, että lakisäätöiset rajat tulee ottaa huomioon, koska ne säätelevät koko yritysten toimintaa.

Oman koulutuksensa suhteen hän totesi saaneensa perusvalmiudet vastuullisen liiketoiminnan periaatteista, lainsäädännöstä ja missä kaikessa ympäristöasiat pitää ottaa huomioon. Hänen toivelistalla opetukseen suhteen nousi kuitenkin muutamia asioita, joita hän itse olisi toivonut otettavan opetuksessa vielä enemmän esille. Hänen mielestä olisi hyvä saada yleismaailmallinen vertailu muihin maihin, eli miten muissa maissa ympäristöasiat otetaan huomioon. Maailma muuttuu kiivasta tahtia globaalisemmaksi ja se tuo tullessaan entistä enemmän haasteita ympäristöasioiden tietämyksestä ei pelkästään Suomessa vaan maailmanlaajuisesti. Haastateltava esittikin, että ympäristöosaamisen opetuksessa olisi hyvä käydä ensin Suomeen liittyvät ympäristöasiat ja -lait läpi ja sen

jälkeen tietoa käänteisesti verrattaisiin miten Suomi toimii suhteessa muihin maihin ja päinvastoin.

Haastateltavani mukaan yrityksillä tulisi olla hyvä tietämys ympäristöosaamisen säädöksistä, jos ne käyvät kansainvälistä kauppaa. Hänen mukaan johdon assistenteilla ja myös yrityksen muilla työntekijöillä olisi tässä iso rooli, jotka joutuvat työkseen tekemisiin tämän asian kanssa. Heillä tulisi olla tietämystä kertoa kauppakumppaneille, mitä säädöksiä ympäristöosaamisen taholta on odotettavissa Suomen päässä, samoin mitä on odotettavissa Suomen rajojen ulkopuolella. Hän jatkoikin, että ympäristöosaamisen koulutukseen pitäisi siivuttaa myös aivan perustietämystä kierrätyksestä, energian- ja paperin kulutuksesta, työmatka- ja matkustuskuluista jne.

Hän ehdottikin seuraavaa listaa, mitä johdon assistenttien ympäristöosaamisen perusopetuksessa pitäisi käydä läpi:

- paperin kulutus (uusiopaperin käyttö, kaksi puoleinen tulostus, ympäristömerkitty paperi, paperiton toimisto)
- matkakulut (kimpakyydit, työsuhdeliput, julkinen liikenne, yhteiskäyttöauto)
- hankinnat (materiaalihankinnat jne.)
- energian kulutus (sähkö, lämpö, tietokoneet jne.)
- jätehuolto (omat kierrätysastiat kullekin paperille ja jätteelle)
- kierrätys ja lajittelu (mitä merkitystä niillä on?)
- raportointi
- virtuaalokokoukset
- Green Office
- termien läpikäynti (ISO 14001-standardi, kestävä kehitys jne.)
- lainsäädäntö
- mitä hyötyä ympäristöosaamisesta on ammatillisesti työtehtävissä? (kilpailuetu, image, asiakkaat, sidosryhmät jne.)
- tulevaisuuden haasteet (tulevaisuuden skenaariot, etätyö yms.)

Haastateltavani toivoi, että koulutus olisi monialaista opetusta. Ympäristöasiat otettaisiin tällöin huomioon muissakin aineissa kuin esim. vastuullisen liiketoiminnan kursseilla, itse opinto-ohjausta unohtamatta.

Lopuksi hän totesi, että kaikki on kiinni omasta kiinnostuksesta miten asioita hoidetaan ja omalla panoksella on iso rooli, onhan johdon assistentti usein ensimmäinen käyntikortti yrityksessä.

8.2.2 Lehtori Mia Tarhanen, HAAGA-HELIA, Haaga

Lehtori Mia Tarhanen toimii matkailumaantieteen sekä vastuullisen liiketoiminnan opettajana HAAGA-HELIAN Haagan yksikössä. Hän on työskennellyt Haagassa vuodesta 2002 alkaen. Hän on aktiivisesti mukana Haagan Green Office toiminnassa. Tarhanen vetää Haagan Green Office -tiimiä, jossa on 15 henkilöä. Käytännössä hän koordinoi ja toimii tiimissä asiantuntijana. Haastattelin häntä opinnäytetyötäni varten 11.2.2013 Haagan yksikössä.

Tarhasen mielestä omat asenteet ovat myös hyvänä lähtökohtana ympäristöosaamisen taholta. Hän totesikin, että nykypäivänä asenteet ovat muuttuneet entistä enemmän ympäristöystävällisempään suuntaan ja ihmiset osaavat vaatia ja arvostaa enemmän ekotuotteita. Nykyinen polvi osaa jo lajittelun ja kierrätyksen perusteet ja he vaativat tuotteilta ja palveluilta ympäristöystävällistä taustaa. Hän totesikin, että jo nyt päiväkouluissa osataan lajittelun hieno taito. Tämä kaikki heijastuu suoraan yrityksiin ja sen toimintatapoihin ympäristöasioissa. Yritysten on pakko mennä virran mukana, koska ihmisten kasvava valveutuneisuus heijastuu suoraan ekotuotteiden kysyntään. Tämä puolestaan taas painottuu työntekijöiden ympäristöosaamisen taitoihin ja sitä kautta taas itse opetukseen.

Tulevaisuudessa ympäristöosaamisen taholta yrityksissä tulee korostumaan entisestään seuraavat asiat:

- asenteiden muutokset myönteisempään päin
- hankinnat (ympäristöystävällisemmät tuotteet kautta linjan)

- energian säästöt (paperi, sähkö, jne.)
- etäneuvottelut
- Green Office, ekotiimit jne.
- ympäristöosaamisen tarve.

Opetuksen suhteen Tarhanen sanoi, että perusopetuksessa on tärkeää tunnistaa valmiudet ympäristöasioissa ja ennen kaikkea ymmärtää ympäristövaikutukset laajemmaltikin. Opiskelijoille pitäisi kertoa tarkemmin ympäristöosaamisen tavoitteet ja toimenpiteet, koska nämä asiat voi olla hieman epäselvää. Hänen mukaansa on tärkeää ottaa asia tarkasteluun niinkin päin, että työnantajilta tulleet viestit pitäisi hyödyntää itse opetuksessa.

Yrityksen odotukset voivat olla aivan toiset ympäristöosaamisen suhteen mitä itse työntekijällä on. Yritys voi olettaa, että asiat jo osataan, oli kyse sitten termien tuntemuksesta tai eri standardien tuntemuksesta. Tästä syystä vuorovaikutteinen yhteistyö olisi tärkeää. Olisi hyvä saada monipuolinen työelämäyhteistyö koulun ja työpaikkojen tiimoilta. Työpaikoilta tulleet viestit olisivat tervetullutta lisää ympäristöosaamisen opetusta suunniteltaessa. Työharjoittelussa olevat opiskelijatkin voisivat olla tässä avainasemissa. Heiltä tulleet viestit työnantajilta olisi hyvä ottaa huomioon. Tarhanen korosti nimenomaan jatkuvaa työelämäyhteistyötä korkeakoulujen ja työnantajien välillä.

8.3 Kyselyn ja haastattelun tutkimustulosten yhteenveto

Kaikki haastateltavat ja kyselyyn vastanneet olivat aktiivisia ympäristöasioissa ja he toimivat myös omilla yhteisöissään paljon ympäristöasioiden puolesta. Tosin joillakin kyselyyn vastanneilla ekologinen toiminta rajoittui omaan työpisteeseen, vaikka haluja olisi ollut toteuttaa toimintaa koko organisaatiossa.

Molemmat haastateltavat ja myös osa kyselyyn vastanneista oli sitä mieltä, että oma asenne on tärkeä. Juuri asennemuutos voisi tuoda paljon hyviä tekoja työpaikoilla, koska joissakin vastauksista selvisi, että moni ei vaan viitsi toimia ekologisesti. Tosin haastattelujen kautta selvisi myös, että asenteet ovat muuttuneet myönteisempään suuntaan ja osataan olla selvästi kriittisempiä kuluttajia.

Vastaajien kautta hahmottui myös se, että viestinnän merkitys on tärkeä. Sitä kautta saadaan ihmiset valveutuneemmaksi kertomalla mitä hyötyä on koko yritykselle, jos toiminnassa otetaan ekologiset toimintatavat käyttöön. Monien mielestä juuri viestinnän kautta voitaisiin päästä asioissa eteenpäin, koska se toisi yhtenäisen linjan ja kaikille olisi selvää mitä tehdään, miksi tehdään ja mitä hyötyä siitä on.

Suuri painopiste tuli myös opetuksen ja koulutuksen tarpeelle juuri ympäristöosaamisen asioissa. Kaikki kyselyyn vastanneet johdon assistentit olivat sitä mieltä, että heidän koulutus oli ollut puutteellista, eivätkä he olleet saaneet juuri mitään koulutusta ympäristöosaamisesta. Sen sijaan kaksi muuta kyselyyn vastannutta totesi, että he olivat saaneet hyvät perusvalmiudet tehtäviinsä. Kaikki vastaajat kuitenkin olivat saaneet jonkinasteista koulutusta työpaikoillaan. Käytännössä siis työnantaja oli antanut tarpeellisen koulutuksen tähän.

Kaksi kyselyyn vastaajista toimi ympäristöasiantuntijoina ja he molemmat kertoivat, että olivat työnantajan koulutuksen lisäksi suorittaneet tahoillaan muitakin opintoja ympäristöosaamisesta tradenomien tutkinnon lisäksi. Selvästi kävi ilmi, että koulutusta saatiin monelta suunnalta. Kävi myös ilmi, että kaiken kattavaa ympäristöosaamisen koulutusta ei saanut yhdestä paikasta.

Yritysten tarpeet assistenttien näkökulmasta katsottuna oli hyvinkin yksioikoisia. Vastaajat peräänkuuluttivat mm. yhtenevää linjaa eri osastojen kesken ympäristöasioissa. Käytännöt saattoivat nimittäin vaihdella jopa viereisellä osastolla. Vastanneet olivat sitä mieltä, että yritysten pitäisi ottaa vakavammin ekologisen toimintojen käytännön. Usealle se tuntui olevan vähän epäselvää, miten asioita hoidetaan loppuun saakka.

Sen sijaan joidenkin assistenttien vastauksista tuli esille, että vaikka työpaikoilla peräänkuulutettiin ekologisuuden perään, sen toimintaa ei kukaan oikein kunnolla valvonut, eikä sillä tuntunut olevan mitään järkiperaista linjausta. Osa vastaajista olisi halunnut tehdä asioille jotain, mutta katsoi parhaaksi vetäytyä, koska muiden asenne tuntui olevan asian suhteen välinpitämätön. Kyselyyn vastanneilla johdon assistenteilla oli myös esittää toivelista yrityksen ekologisempien toimintojen käytöstä juuri assistentin näkö-

kulmasta katsottuna. Omalta paikaltaan katsottuna heillä oli näkemystä siitä, miten syn-
tyisi käytännön säästöjä mm. matkakustannuksissa, paperin käytössä ja sähkön käytös-
sä.

9 Yhteenveto: johdon assistenttien osaamistarpeet ympäristöosaamisesta

Tämän opinnäytetyön tarkoituksena oli selvittää johdon assistenttien ympäristöosaamisen tarpeet ja samalla pohtia keinoja johdon assistenttien ympäristöosaamisen koulutuksen suhteen jos siihen löytyy tarvetta.

Tutkimuksen myötä kävi hyvin selväksi, kuinka kaikki haastateltavat ja kyselyyn vastanneet pitivät ympäristöosaamisen asioita tärkeinä ja kuinka suuri osa oli valveutunut asiassa. Moni halusi tehdä muutoksia työpaikoillaan ja moni oli omilla toimillaan edistänyt ekologista toimintaa. Useat olivat myös aidosti huolissaan yritysten ympäristöä rasittavista toiminnoista ja selvä kanta oli, että asialle olisi hyvä tehdä jotain.

Kyselyn tutkimustuloksessa nousi esiin, että kaikki vastaajat olivat yhtä mieltä siitä, että ympäristöasioiden merkitys nostaisi yrityksen imagoa aivan uudelle tasolle ja että se henkisi asiakkaille, sidosryhmille ym. ekologisuuksi sekä tuoden kilpailuetua tätä kautta. Se kertoisi yrityksen arvoista ja eettisyydestä ja saavuttaisi hyvän imagokuvan. Erään vastaajan mukaan asiakas haluaa tulevaisuudessa tietää, miten ympäristöasiat otetaan huomioon yrityksessä, josta hän ostaa tuotteen tai palvelun. Toisen vastaajan mukaan suurin osa ympäristöä rasittavista toiminnoista on yritystoiminnan aiheuttamaa, ja jos yritykset saisivat omat ympäristöasiansa kuntoon, pienentäisi se huomattavasti toiminnasta ympäristölle aiheutuvia haittoja ja rasituksia.

Tutkimuskyselyn mukaan näyttäisi siltä, että nuoret naiset ovat ympäristöosaamisesta ja kierrättämisestä eniten kiinnostuneita työpaikoillaan. Sen sijaan keski-ikäiset miehet puolestaan olivat vähiten kiinnostuneita ympäristöasioista. Nuoret naiset tuntuivat myös itse omalla toiminnoillaan oma-aloitteisesti panostavan ympäristöasioihin. Vastauksen kautta selveni, että monissa työpaikoissa ympäristöosaaminen näyttäisi olevan omassa käsissä kiinni.

Huomioitavaa on myös se, kuinka moni haluaisi viedä asioita eteenpäin vaatimalla muutosta, koska he pitävät ympäristöasioista tärkeänä. Tosin joissakin tapauksista työpaikan ekologisuus on jäänyt tyhjäksi puheeksi, vaikka assistenteilla olisikin riittänyt

puhtia ja tahtoa toimia ekologisempaan suuntaan. Moni vastaaja kertoikin, että on aivan itsestä kiinni miten halutaan ottaa ympäristöasiat huomioon. Heidän kauttaan ympäristöosaamisen viesti menisi yritysten johtoa myöten hyötykäyttöön. Tulevaisuudessa asia voidaan tulla näkemään toisessa valossa. Puhutaan jo nyt ns. vihreistä työpaikoista, jossa ympäristöasiat ja luonnonvarojen käyttö on arkipäivää. Ympäristöosaavat ja ekologisesti ajattelevat nuoret johdon assistentit tulevat olemaan arvossa, koska vihreä aate tulee näkymään ja leviämään yhä enenemissä määrin missä tahansa yrityksissä. Yritysten on pakko vastata tulevaisuuden haasteisiin hyväksymällä kestävän kehityksen periaatteet – halusivat he sitä sitten tai eivät.

Selvästi tuli myös esiin se, millaisia osaamistarpeita ympäristöaloilla pitää olla jo nyt ja tulevaisuudessa. Tulevaisuuden tarpeet tulevat olemaan selvästi suurempia, esim. juuri lainsäädännön ja yritysten toimintatapojen muuttumisen vuoksi. Päällimmäiseksi jäi, että kaikki kyselyyn vastanneet assistentit kuuluttivat koulutuksen perään ja kaikki vastaajat olivat kiinnostuneita ympäristöasioista. Se miten yritys vastaa näihin haasteisiin jäi vähän epäselväksi, koska joissakin näissä yrityksissä ei selvästikään ollut tahtoa vastata kokonaisvaltaisesti ympäristöasioihin. Työpaikoilla oli kyllä valmiudet siihen, mutta selvästikään ei asioita oltu viety loppuun saakka. Tähän olivat syynä omat asenteet ja tahto tarttua noihin asioihin.

9.1 Pohdintaa, kehittämisehdotuksia

Kaikki vastaajat painottivat koulutuksen tarvetta. Kyselyyn vastanneet HSO-sihteerit ja tradenomit kokivat, että koulutus ympäristöosaamisesta oli puutteellista tai sitä ei ollut ollenkaan. Sen sijaan kahden liiketalouden puolelta valmistunutta tradenomia koki puolestaan, että heidän opetuksensa oli ollut suhteellisen riittävä ja vastannut aika hyvin työnantajien haasteisiin. Tosin toinen näistä vastaajista selvensi, että hän oli saanut hyvän pohjakoulutuksen, mutta hän oli opiskellut myöhemmin lisää ympäristöalaa ja itse toiminut aktiivisesti työpaikallaan. Kaikki vastaajat olivat sitä mieltä, että koulutus olisi ollut hyvänä tukena, koska he olivat tavalla tai toisella joutuneet tekemisiin ympäristöasioiden kanssa omilla työpaikoillaan. Kaikki vastaajat totesivat, että he olisivat toivoneet lisää tietoa esim. ympäristöasioihin liittyvistä termeistä ja lainsäädännöstä.

Havainnointia tehdessäni huomasin, että osa vastaajista koki melkein turhautuneisuutta, kun ympäristöasioita ei oteta vieläkään heidän mielestään täysin vakavasti eikä niiden eteen tehdä riittävästi töitä. Osa vastaajista oli omasta mielestään panostanut omassa työssään ympäristöasioihin, mutta he kaipasivat silti laajempaa osanottoa ja järeämpää otetta asiaan.

Koulutuksen suhteen selvästi esiin nousivat selvästi seuraavat asiat:

- kielitaitovaatimukset
- kulttuuritietämys
- erilaisten ympäristöprosessien hallinta (kierrätys, jätehuolto)
- ympäristölainsäädäntö
- ympäristömerkit ja erilaiset standardit, ympäristömittarit
- kansainvälisen yhteistyön taidot ympäristöasioissa
- tiedonhankinta – ja hallinta
- tietojenkäsittelytaidot
- tulevaisuuden haasteiden ennakointi
- viestintätaitoja ympäristöasioissa.

Koulutuksen suhteen tutkimuksessa ja havaintojen kautta selkeni myös, että ympäristöosaamisen opetus kaipaa rinnalleen liiketalouden tuntemusta ja että ympäristöosaamisen taitoja tulisi linkittää muihin kursseihin. Näin saataisiin selkeä nivoutunut kokonaispaketti ympäristöosaamisen taholta linkitettynä esim. yhteiskunnan- ja liiketalouden kursseihin. Ne toisivat tarkoitusperää myös sille, miten asiat nähtäisiin kokonaisvalossa, eli mikä asia vaikuttaa mihinkin. Selvää on, että lisäksi tarvitaan kipeästi vuorovaikutustilanteiden hallintaa ja myös niiden asioiden ymmärtämistä, koska yritykset käyvät kauppaa kansainvälisesti. Tällöin törmätään myös kulttuuritaitojen ja –tietojen merkitykseen ympäristöasioissa ja niiden käytännöissä. Niin kuin kaikissa haastatteluissa selvästi tuli esille, että ympäristöosaamisen taidoissa tarvitaan ongelmaratkaisutaitoja, jotta kestävä kehityksen asioiden kokonaisuudet ymmärrettäisiin. Täytyy osata olla myös kriittinen ja omatoiminen, kuten muutamissa vastauksissa selveni.

Toivelistalla korostui myös työelämäyhteistyö. Sen merkitys painottui nimenomaan vuorovaikutteisena kanssakäymisenä ammattikorkeakoulun ja työelämän välillä. Olisi tärkeää jakaa tietoa puolin ja toisin, jolloin kumpainenkin osapuoli tietäisi mitä on tarjolla ja mitä on odottavissa. Tämä kävi selväksi haastattelujen kautta. Moni yritys ei ilmeisemmin osaa hyödyntää sitä tahtotilaa mitä assistenteilla tuntuisi olevan jo omasta takaa ympäristöasioiden hoitamisen suhteen.

Korkeakouluissa voisi olla ympäristöalan monitieteistä opetusta, jossa eri alat yhdistettäisiin ja jolloin syntyisi poikkitieteellinen näkemys asioihin. Tämä auttaisi hahmottamaan oman tieteenalan suhdetta ympäristöasioihin ja tätä kautta oma näkemys laajentuisi oman opiskelualan ulkopuolelle.

Poikkitieteellinen opetus tulisi aloittaa jo perusopetuksesta, jolloin eri oppiaineiden opetus liitettäisiin laajemmiksi kokonaisuuksiksi. Tämä tukisi kokonaisuuksien ymmärtämisenä ja näin oma osaaminen olisi osana laajempaa kokonaisuutta. Nykyisten opetussuunnitelmien perusteet huomioivat jo tämänkaltaisen oppimisen. Tosin käytännön tasolla toteutus riippuu paljolti oppilaitosten erilaisista toiminnoista. Opetus pitäisi sisällyttää myös harjoitteluun opintojen aikana ja opetus tulisi painottua erilaisten ongelmien ratkaisujen ratkaisemiseen. (Jaakkola & Lundgren, 2011). (Ympäristöosaajat2025.)

Johdon assistenttien ympäristöosaamisen tarpeisiin tulevat vaikuttamaan myös maailmassa ennustettavat tapahtumat, jotka tulevat kohdistumaan sekä yritysten että assistenttien osaamistarpeisiin. Maailma kaventuu ja ympäristöasioissakin tulee yhdentymistä eri valtioiden kesken. Mukaan tulee maailman väestön kasvu ja tätä kautta luonnonvarojen niukkeneminen. Erilaiset kriisit, kuten ympäristökriisit tai öljykriisi sekä muut luonnonkatasrofit aiheuttavat ongelmia maailmanlaajuisesti. Tutkittavien listalle nousee myös taloustilanne ja teknologian kehitys. Taloustilanteen vaikutukset tiedämme kaikki omilla työpaikoillamme jo nyt, eli sillä on suuri merkitys aivan käytännön tasolla, esim. materiaalihankinnoissa. Lainsäädäntö ja maailman laajuinen energiapolitiikka painee siihen oman painolastin.

Listalta ei pidä unohtaa myös tärkeintä linkkiä – kuluttajia. Kuluttajat osaavat jo tänä päivänä kuuluttaa ympäristöystävällisempien tavaroiden ja palveluiden perään. Entäpä mikä on tarve tulevaisuudessa?

Lundgrenin mukaan Suomen ympäristöopisto SYKLIn Ympäristöosaajat2025-ennakointiprojektissa on tullut esiin, että ympäristöosaamisen tarve on tullut esiin myös monissa muissa osaamistarpeiden ennakoitiselvityksissä. Yritysten osaamistarpeita ennakoineessa Oivallus-hankkeessa (EK, 2008–2011) ympäristöosaaminen tunnistettiin yhdeksi tulevaisuuden keskeiseksi työelämätaidoksi (EK, 2012).

Opetushallitus toteutti VOSE-hankkeen, (2008–2012) jossa kartoitettiin tulevaisuuden osaamistarpeita kolmella toimialalla. Kaikilla näillä aloilla tarvitaan myös ympäristö- ja kestävän kehityksen osaamista. Kiinteistö- ja rakentamisalalla puolestaan korostuu ilmastomuutokseen, energiatehokkuuteen ja ympäristökysymyksiin liittyvä osaaminen (Opetushallitus, 2011). Matkailu- ja ravitsemisalalan haasteet liittyvät kestäväan kehitykseen, vastuullisuuteen ja eettisyyteen liittyvä osaaminen (Taipale-Lehto, 2012). (Backman, Englund & Nordström, 2011)

10 Oman työn arviointi

Reliabiliteetin ja validiteetin käsitteiden avulla mitataan tutkimuksen pätevyyttä ja luotettavuutta. Reliabiliteetilla tarkoitetaan myös analyysin johdonmukaisuutta ja mittaustulosten toistettavuutta. Validiteetilla tutkimuksen mukaan aineiston analyysimittarit ovat päteviä. Ts. ne mittaavat sitä, mitä niiden on tarkoituskin mitata. (Jyväskylän Yliopisto)

Validiteetilla eli pätevyydellä ja luotettavuudella pyritään selvittämään sitä mitä sillä on tarkoitus selvittää. Mittaustulosta verrataan vain todelliseen tietoon mitattavasta ilmiöstä, siksi arvioiminen on helppoa validiteetin laskemisessa tai arvioinnissa. Tämä ajatus-tapa liittyy perinteiseen positiiviseen näkemykseen, jossa tutkimusmenetelmien avulla tavoitellaan totuutta vain empiiristen havaintojen, kokeiden ja mittausten avulla (Jyväskylän Yliopisto)

Laadulliseen tutkimukseen voidaan käyttää sekä tietyin osin reliabiliteetin ja validiteetin käsitteitä. Laadullisessa tutkimuksessa perustana on saada selvyttä tutkimuksen uskotavuudesta ja luotettavuudesta. Laadullisessa tutkimuksessa tulokset eivät saa olla satumanvaraisia. Käytetyt menetelmät on sovelluttava siihen mitä on tarkoitus tutkia. Käytettyjen käsitteiden on sovittava tutkimusongelman ja aineiston sisältöihin. Laadullisen tutkimuksen luotettavuutta voidaan arvioida monin tavoin. Luotettavuutta voidaan arvioida onko tulokset yleistettävissä (Jyväskylän Yliopisto.)

Tämän opinnäytetyön tarkoituksena oli kartoittaa johdon assistenttien ympäristöosaamisen tarpeita yrityksissä tarkoituksena vastata työnantajien haasteisiin ja osaamisvaatimuksiin. Tavoitteena oli saada selvitettyä miten johdon assistenttien koulutus voisi vastata näihin haasteisiin.

Sain tutkimuksen toimeksiannon HAAGA-HELIAN ammattikorkeakoulusta.

Aihe on mielestäni ajankohtainen, koska jo nyt ja tulevaisuudessa ympäristöosaamisen merkitys yrityksissä nousee yhä tärkeämmäksi mm. tiukkenevien ympäristölakien ja -taloustilanteen vuoksi. Yritykset joutuvat pakostakin etsimään säästäviä toimintamalleja yritystoiminnoissaan.

Kirjallisuutta, artikkeleita ja muuta materiaalia löytyy runsaasti, josta löytyikin paljon hyvää tietoa työhöni.

Työtä tehdessäni ymmärsin miten tärkeää on jäsenellä kaikki asiat ensin ja luoda tutkielman runko sekä tehdä tutkielman etenemisen eri vaiheet esiin. Sen pohjalta on helppo jatkaa työtä ja näin oikeat asiat sijoittuvat oikeille paikoilleen. Se oli työssäni ehkä haastavinta ja teetti aluksi turhaa työtäkin. Tätä kautta halusin tuoda myös työlleni luotettavuutta selostamalla työni etenemisen vaihe vaiheelta.

Oman työn aikataulutus on myös tärkeää. Se luo työhön otetta ja työ pysyy näin ollen koko ajan hallinnassa. Tosin omat alkuperäiset aikataulut pettivät jossain vaiheessa pahasti johtuen henkilökohtaisista syistä.

Haastattelin kahta henkilöä tutkimustani varten ja sain heiltä evästyksenä paljon tietoa. Molemmat haastateltavat olivat innostuneita aiheesta ja kertoivat mielellään aiheesta omista näkökulmistaan. Haastattelut olivat hyvin avoimia ja intensiivisiä. Haastattelun apuna käytin havainnointia, koska sitä on helppo käyttää henkilöhaastattelun yhteydessä.

Tutkimuksen validiudella eli pätevyydellä tarkoitetaan tutkimuksen kykyä mitata sitä, mitä on tarkoituskin mitata. Lähettämässäni kyselylomakkeessa kysymykset olivat mielestäni selkeitä ja käytin kyselyn analysoinnissa myös havainnointia apuna, joten saadut vastaukset tukivat omaa havainnointiani. Tämän takia kyselyn validius onnistui siten melko hyvin. (Hirsijärvi 2007, 226.)

10.1 Jatkotutkimushaasteet

Selvästi tämä tutkimus johdattaa jo askeleen tulevaan ja työtä tehdessä heräsi lisäkysymyksiä. Millaisia haasteita tulevaisuudessa on edessä ja miten johdon assistenttikoulutuksessa voitaisiin ottaa nämä haasteet vastaan?

Tutkimusta tehdessä nousi mieleen montakin asiaa, mutta yhtenä asiana nousi esiin se, miten oikeasti ympäristöasiat huomioidaan eri yrityksissä ja onko niihin paneuduttu

kunnolla. Onko se vaan pinnan kiillotusta vielä? Onko käytäntö sittenkin toista mitä esim. Green Office -ohjeistus työpaikoilla on? Eli miten työntekijät noudattavat ohjeistuksia omilla työpaikoillaan? Mietittäväksi jäi mitkä ovat työnantajien valmiudet ottaa vastaan ympäristöasiat osaksi normaaleja työrutiineja?

Tässä tutkimuksessa nousi selvästi esiin se asia, että useissa työpaikoissa tarvittaisiin jämäkämpää otetta ympäristöasioissa, koska joillakin työpaikoilla kaikkia asioita ei ole viety loppuun asti. Jäteasiat saattavat olla lähinnä koristeena, mutta valveutuneisuus niiden tarkoituksellista käyttöä varten puuttuu. Tämän tutkimuksen mukaan nuorilla naisilla tuntui olevan kiinnostusta ympäristöasioihin, joten heidän panostus saattaa olla suuri, jos se osataan ottaa vaan vastaan työpaikoilla. Voisi kuvitella, että johdon assistentit voisivat pystyä vastaamaan haasteeseen. Ovathan he usein valmistuttuaan nuoria naisia. Miten he voisivat toimia tässä sanansaattajina, jos heillä olisi koulutuksen kautta saatu osaaminen ja tietämys?

Johdon assistentti työskentelee usein aitiopaikalla johdon välittömässä läheisyydessä ja on usein päättämässä asioista toiminnoillaan valitseeko ekologisemman vaihtoehdon, esim. matkakuluissa tai materiaalihankinnoissa. Olisiko tässä aineista tienviitotukseen ja toimia esimerkkinä työpaikoilla? Jo huonon taloustilanteenkin vuoksi johdon assistentti voisi saada taustatukea toiminnoilleen, kun yritykselle syntyisi säästöä hänen ekologisempien valintojen ja ympäristöosaamisen kautta. Hän voisi toimia ikään kuin lipunkantaja yrityksessä ja viedä koulutuksen kautta saamaansa tietoa työpaikalleen. Näen selvästi tässä assistentit ympäristöasioiden lähettiläinä hyvän koulutuksen siivittämänä toimiessaan johdon assistentteina.

Lähteet

Aito Hso ry. Aito HSO –kumppani. Luettavissa:

https://www.aitohso.fi/aito_hso. Luettu: 24.4. 2013.

Alanen, J. 2002. Kestävä kehitys Hämeenlinnan seudun yrityksissä 2002. Ympäristö-osasto. Hämeenlinnan seudun kansanterveystyön kuntaryhmä. Luettavissa:

<http://www.hameenlinna.fi/pages/67514/Jul19.pdf>. Luettu: 24.4. 2013.

Business Fellows. 2009. Yrittäjän etiikka – liiketoiminnan perimmäisten kysymysten äärellä. Luettavissa: <http://www.businessfellows.com/articles/23>. Luettu: 4.5.2013.

Ekogokus 2011. Green Office –toimistot säästivät sähköä kolmanneksen per henki.

Luettavissa: <http://www.ekofokus.com/2011/06/green-office-toimistot-saastivat-sahkoa.html>. Luettu: 12.5.2013.

Ekokompassi. Räätelöityä eko-apua pääkaupunkiseudun pk-yrityksille. Luettavissa:

<http://www.ekokompassi.fi/>. Luettu: 11.5.2013.

Ekokompassi. Yrityksen ympäristövastuu ja –johtaminen. Luettavissa:

<http://www.ekokompassi.fi/ymparistotietoa/yrityksen-ymparistovastuu-ja-johtaminen/>. Luettu: 8.5.2013.

Ekotiimin kotisivu. Ympäristöohjat omiin käsiin. Luettavissa:

<http://www.nic.fi/~369123/ekoframeset-2.html>. Luettu: 12.5.2013.

Elinkeinoelämän keskusliitto 2013. Sidosryhmävuoropuhelu. Luettavissa:

http://www.ek.fi/vastuullinen_yritystoiminta/sidosryhmavuoropuhelu/index.php.
Luettu: 16.5.2013

Elinkeinoelämän keskusliitto 2013. Sosiaalinen vastuullisuus. Luettavissa:
http://www.ek.fi/vastuullinen_yritystoiminta/sosiaalinen_vastuullisuus/index.php.
Luettu: 15.5.2013.

Elinkeinoelämän keskusliitto 2013. Taloudellinen vastuu. Luettavissa:
http://www.ek.fi/vastuullinen_yritystoiminta/taloudellinen_vastuullisuus/index.php.
Luettu: 16.5.2013.

Elinkeinoelämän keskusliitto 2006. Vastuullinen liiketoiminta –käytäntöjä suomalaisissa yrityksissä. Luettavissa:
http://www.hpl.fi/businessforums/EKjulkaisu_vastuullinen_yritystoiminta/fi/vastuullisuus_on_osa_strategiaa.php. Luettu: 15.5.2013

Elinkeinoelämän keskusliitto 2013. Ympäristövastuullisuus. Luettavissa:
<http://www.ekokompassi.fi/ymparistotietoa/yrityksen-ymparistovastuu-ja-johtaminen/>. Luettu: 12.5.2013.

Elintarviketeollisuus ry 2005. Yhteiskuntavastuu elintarvikeketjussa. Luettavissa:
http://www.etl.fi/www/fi/julkaisut/Julkaisut/Yhteiskuntavastuu_elintarvikeketjussa1.pdf. Luettu: 2.5.2013.

Energiateollisuus. Yritysten yhteiskuntavastuu. Luettavissa:
<http://energia.fi/energia-ja-ymparisto/ymparisto-ja-kestava-kehitys/yritysten-yhteiskuntavastuu>. Luettu: 12.5.2013

HAAGA-HELIA ammattikorkeakoulu 2013. Tietoa HAAGA-HELIAsta. Luettavissa:
<http://www.haaga-helia.fi/fi/tietoa-haaga-heliasta/haaga-helia-lyhyesti>. Luettu: 3.5.2013.

Haara, P. 2012. Viestintäalan ja –ammattien tulevaisuuden osaamistarpeita. Journalismin, viestinnän ja median tutkimuskeskus COMET. Tampereen yliopisto

Luettavissa:

http://www.oph.fi/download/141442_Selvitys_viestintaalan_laadullisesta_ennakoinnista.pdf. Luettu: 13.5.2013.

Henttonen, E. 2008. Usein kysytyjä kysymyksiä laadullisesta tutkimuksesta. Luettavissa: <https://into.aalto.fi/download/attachments/3775242/Kysymyksiä+ja+vastauksia+laadullisesta+tutkimuksesta.pdf>. Luettu: 25.4.2013.

Hirsijärvi, S., Remes, P. & Sajavaara, P. 2007. Tutki ja kirjoita. 13. painos. Helsinki: Tammi.

Julkunen, N. 2010. Green Office- ympäristöjärjestelmän rakentaminen Finlandia- talolle. Amk-opinnäytetyö. Laurea. Hyvinkää. Luettavissa: http://publications.theseus.fi/bitstream/handle/10024/25335/Julkunen_Nina_Green_office-1.pdf?sequence=1. Luettu 12.5.2013.

Juutinen, S. 2010. Strateginen Yritys. WSOYpro Oy. Juva

Juutinen, S. & Steiner, M-L. 2010. Strateginen yritysvastuu. Juva: WS Bookwell Oy.

Jyväskylän Yliopisto. Tutkimuksen toteuttaminen. Luettavissa:

<https://koppa.jyu.fi/avoimet/hum/menetelmapolkuja/tutkimusprosessi/tutkimuksen-toteuttaminen>. Luettu: 13.5.2013.

Inkinen, A. 2009. Yritysten ympäristövastuu. Amk-opinnäytetyö, Laurea ammattikorkeakoulu. Kerava. Luettavissa: <http://publications.theseus.fi/bitstream/handle/10024/2751/InkinenAnni.pdf?sequence=1>. Luettu: 9.5.2013.

Kippo-Enlund, Päivi 2006. Ympäristöjohtaminen, ympäristöjärjestelmät ja hankinnat. Teoksessa Sarkkinen, S. (toim.). Ympäristövastuu työpaikalla. Edita Prima. Helsinki Oy. 118–119.)

Lind, J. 2012. Ympäristö- ja luonnonvara-ala. Mitä osaamista mega-trendit edellyttävät? Suomen Ympäristöopisto Sykli. Luettavissa:

http://www.ek.fi/ek/fi/2013_tilaisuudet/Koulutus_osaaminen/liitteet/Vaasa-15-1-2013-Lind.pdf. Luettu: 11.5.2013.

Linnamäki, M. 2009. Eettisyys osana kosmetiikkayritysten arkea. Amk-opinnäytetyö. Laurea ammattikorkeakoulu, Tikkurila. Luettavissa:

https://publications.theseus.fi/bitstream/handle/10024/1941/Linnamaki_Mari_ont.pdf?sequence=1. Luettu: 16.5.2013.

Linnanen, L. & Markkanen, E. 1997. Arvoketjuajattelu ympäristöosaamisen kehittämissä – esimerkkinä elintarviketuotannon arvoketju. Luettavissa:

http://lta.hse.fi/1997/1/lta_1997_01_a5.pdf. Luettu: 3.5.2013.

Lundgren, K. 2015. Tulevaisuudessa tarvitaan monipuolista ympäristöosaamista. Suomen luontoyrittäjyysverkosto ry. Luettavissa:

http://www.luontoyrittaja.fi/8_1329.html. Luettu: 2.5.2013.

Lundgren, K. Ympäristöosaajat2025. 2012. Kuinka tulevaisuuden osaamistarpeisiin vastataan? Luettavissa:

http://static.ecome.fi/upload/1498/ymparisto_osaajat2025.pdf. Luettu: 14.5.2013

Lyytimäki, V. 2012. Siivoojasta kestävä kehityksen ammattilaiseksi. Pro-gradu – tutkielma. Tampereen yliopisto, Kasvatustieteiden yksikkö. Luettavissa:

<http://tutkielmat.uta.fi/pdf/gradu05731.pdf>. Luettu: 14.5. 2013.

Nieminen, E. 2011. Yritysvastuu tilinpäätöksessä. Tapiola ryhmän yhtiöt 2007 -2009. Amk-opinnäytetyö. Tampereen ammattikorkeakoulu. Tampere. Luettavissa:

https://publications.theseus.fi/bitstream/handle/10024/27030/Nieminen_Eerik.pdf?sequence=2. Luettu: 12.5.2013.

Nummela, K. 2003. Onko ympäristöjärjestelmällä vaikutusta yrityskulttuuriin? Tapaus Porkka Finland Oy. Pro Gradu –tutkielma. Jyväskylän yliopisto. Taloustieteiden tiedekunta. Luettavissa:

<https://jyx.jyu.fi/dspace/bitstream/handle/123456789/8488/G0000295.pdf?sequence=1>. Luettu: 9.5.2013.

Pehkonen, E. & Pehkonen, K. Palvelumuotoilulla kohti unelmien lähikauppaa. Amk-opinnäytetyö. Jyväskylän ammattikorkeakoulu. Jyväskylä. Luettavissa:

https://publications.theseus.fi/bitstream/handle/10024/15625/Emilia_Pehkonen_Katariina_Pehkonen.pdf?sequence=1. Luettu: 6.5.2013

Pieni ympäristöopas hankkeiden toimistoihin. Pääkaupunkiseudun Kierrätyskeskus, Suomen Ympäristökasvatuksen Seura EU:n Urban II-yhteisöaloiteohjelma. Luettavissa: <http://www.kierratyskeskus.fi/files/611/ymparistoopas.pdf>. Luettu: 16.5.2013.

PK- yritysten riskienhallinta. Ympäristövastuu- ja turvallisuus. Luettavissa:

<http://www.pk-rh.fi/perusvaatimukset/riskienhallinnan-perusvaatimukset/ymparistovastuu-ja-turvallisuus/ymparistovastuu-ja-turvallisuus/index.html>. Luettu: 12.5.2013

Ristelä, P. Rahoituskeskus. Yritysten yhteiskuntavastuu – edistystä vai silmänlumetta? Luettavissa:

<http://www.maailmantalous.net/?q=fi/node/91>. Luettu: 10.5.2013.

Satta, J. 2011. Henkilöstön ympäristöosaamisen taso kansainvälisessä logistiikka-alan yhtiössä. Amk-opinnäytetyö, Laurea ammattikorkeakoulu, Hyvinkää. Luettavissa:

http://publications.theseus.fi/bitstream/handle/10024/32102/Satta_Janina.pdf?sequence=1. Luettu: 15.5.2013.

Savolainen, S. 2007. Tutki ja kirjoita. Luettavissa:

<http://www.elisanet.fi/sakari.savolainen/ope/referaatti1.htm>. Luettu: 24.4.2013.

Sitra 2007. Cleantech Finland – ympäristöstä liiketoimintaa. Kansallinen toiminta- ohjelma ympäristöliiketoiminnan kehittämiseksi. Kirjapaino Erweko Painotuote Oy. Helsinki. Luettavissa: <http://www.sitra.fi/julkaisut/muut/ympubstrategia1.pdf>. Luettu: 12.5.2013.

Suomen Green Office 2011. Green Office –toimistot säästivät sähköä kolmanneksen per henki. Luettavissa: <http://www.ekofokus.com/2011/06/green-office-toimistot-saastivat-sahkoa.html>. Luettu: 13.5.2013

Suomen Green Office 2011. Mikä Green Office? Luettavissa: <http://wwf.fi/yritykset/greenoffice/>. Luettu: 11.4.2013.

Suomen luontoyrittäjäverkosto ry. Tulevaisuudessa tarvitaan monipuolista ympäristö-osaamista. Luettavissa: http://www.luontoyrittaja.fi/8_1329.html. Luettu: 11.5.2013.

Suomen Standardisoimisliitto SFS RY. ISO 14001 – maailman tunnetuin ympäristöjärjestelmämalli. Luettavissa: http://www.sfs.fi/julkaisut_ja_palvelut/tuotteet_valokeilassa/iso_14000_ymparistojohdaminen/ymparistojarjestelma. Luettu: 10.5.2013.

Suomen ympäristöjärjestelmä Sykli. Tulevaisuuden ympäristöosaajat. Luettavissa: <http://www.sykli.fi>. Luettu: 15.5.2013

Suominen, J. 2010. Ympäristöpalveluiden merkitys ja tarve Varsinais-Suomen alueen pkyrityksissä. Amk-opinnäytetyö. Turun ammattikorkeakoulu. Turku. Luettavissa: http://publications.theseus.fi/bitstream/handle/10024/23437/Suominen_Jenni.pdf?sequence=1. Luettu: 11.5.2013.

Takala, K. 2003. Toimistopaperin yksinkertaistettu elinkaari ja siihen sitoutuvat luonnonvarat. Tiivistelmä WWF:n Green Office -järjestelmän tarpeisiin laaditusta opinnäyttestä vuonna 2003. Luettavissa:

http://www.wwf.fi/wwf/www/uploads/pdf/GO_paperILCAtiivistelma.pdf. Luettu: 15.5.2013.

TAKK Tampereen Aikuiskoulutuskeskus. Ympäristöhaasteet hyödyksi. Luettavissa: http://www.takk.fi/koulutus/ympaeristoeala/ympaeristoehaasteet_hyoedyiksi.html
Luettu: 13.5.2013.

Tarhanen, M. 11.2.2013. Lehtori. HAAGA-HELIA ammattikorkeakoulu. Haastattelu. Helsinki.

Teknologiateollisuus 2009. Ympäristöosaamisella riskit hallintaan. Luettavissa: http://www.teknologiateollisuus.fi/fi/a/ymparistoosaaminen_kilpailukyvyksi.html.
Luettu: 13.5.2013.

TE-palvelut. Yritysten taloudellinen ja ekologinen vastuu. Luettavissa: http://www.mol.fi/mol/fi/02_tyosuhteet_ja_lait/0181_sosvastuu/04_tal_ekovastuu/index.jsp. Luettu: 15.5.2013.

Tilastokeskus 2012. Laadulliset tutkimusmenetelmät auttavat ymmärtämään ajankäytöpäiväkirjojen ongelmia. Luettavissa: http://www.stat.fi/artikkelit/2012/art_2012-09-24_006.html. Luettu: 13.5.2013.

Tutkimusmenetelmät ja tutkimusaineistot. Luettavissa: <http://www.mv.helsinki.fi/home/psaukkon/tutkielma/Tutkimusmenetelmat.html>.
Luettu: 2.5.2013.

Työ- ja elinkeinoministeriö 2009. Vastuullisuuden tiennäyttäjät yrityksille. Kansainvälisten järjestöjen toimintaohjeet ja julistukset. Luettavissa: http://www.tem.fi/files/24938/Vastuullisuuden_tiennayttajat_yrityksille.pdf. Luettu: 2.5.2013.

Ulkoasiainministeriö. 2012. Kestävä kehitys Suomen ulkopoliitikassa. Luettavissa: <http://formin.finland.fi/public/default.aspx?nodeid=32099>. Luettu: 13.5.2013.

Vanhala, T. Kyselylomakkeet käytettävyytutkimuksessa. Luettavissa:
<http://www.cs.uta.fi/usabsem/luvut/2-Vanhala.pdf>. Luettu: 25.4.2013.

Vuorela, S. Haastattelumenetelmät. Luettavissa:
<http://www.cs.uta.fi/usabsem/luvut/3-Vuorela.pdf>. Luettu: 23.4.2013.

WWF 2013. Luettavissa: <http://wwf.fi/jarjesto/>. Luettu: 14.5.2013.

Yhteiskuntatieteellinen tietoaarkisto. Havainnointi. Luettavissa:
http://www.fsd.uta.fi/menetelmaopetus/kvali/L6_4.html. Luettu: 2.5.2013.

Ympäristöministeriö 2012. EMAS. Luettavissa:
<http://www.ymparisto.fi/default.asp?contentid=1502>. Luettu: 10.5.2013

Ympäristöministeriö 2012. ISO 14001 –standardi. Luettavissa:
<http://www.ymparisto.fi/default.asp?contentid=76651>. Luettu: 11.5.2013.

Ympäristöministeriö. 2013. Kestävä kehitys. Luettavissa:
<http://www.ymparisto.fi/default.asp?contentid=310096>. Luettu: 11.5.2013.

Ympäristöministeriö 2012. Ympäristöindikaattorit. Luettavissa:
<http://www.ymparisto.fi/default.asp?node=19304&lan=fi>. Luettu: 10.5.2013.

Ympäristöministeriö 2012. Ympäristöjärjestelmät- ja johtaminen. Luettavissa:
<http://www.ymparisto.fi/default.asp?contentid=424272&lan=FI>. Luettu: 13.5.2013.

Yritys-Suomi. Ympäristöjärjestelmät. Luettavissa:
http://www.yrityssuomi.fi/web/guest/aihe?pp=polku_Yrityksen_ymparistotieto&ppa=palp_tehokkuutta_ja_tuottavuutta&aihe=1000192. Luettu: 14.5.2013

Johdon assistenttien ympäristöosaaminen

1. Kerrotko mikä on sinun tehtäväkuvasi yrityksessä ja mikä on koulutustaustasi?

2. Millä lailla oma yrityksesi ottaa ympäristöosaamisen huomioon? Green Office, kierrätys, ISO 14001 jne.?

3. Millä lailla sinä joudut päivittäisessä työssäsi ottamaan ympäristöasiat huomioon? Mitä itse koet tärkeimpinä?

4. Millaisia valmiuksia/eväitä koulutuksesi antoi sinulle ympäristöosaamisen alalta?

5. Olisitko toivonut jotain lisää koulutuksen taholta ympäristösaamisentarpeita varten? Mitä olisi pitänyt ottaa huomioon/ mikä on tärkeää juuri työelämän kannalta?

6. Milla lailla oma koulutuksesi on tullut vastaan yrityksen omissa vaatimuksissa ympäristösaamisen kannalta?

7. Mitä vaatimuksia yritys on odottanut sinulta ympäristöosaamiselta?

8. Mitä hyötyä on yrityksen ympäristöosaamisesta ollut omassa yrityksessäsi? Jos on, annatko siitä esimerkkejä? Onko siitä ollut esim. kilpailuetua?

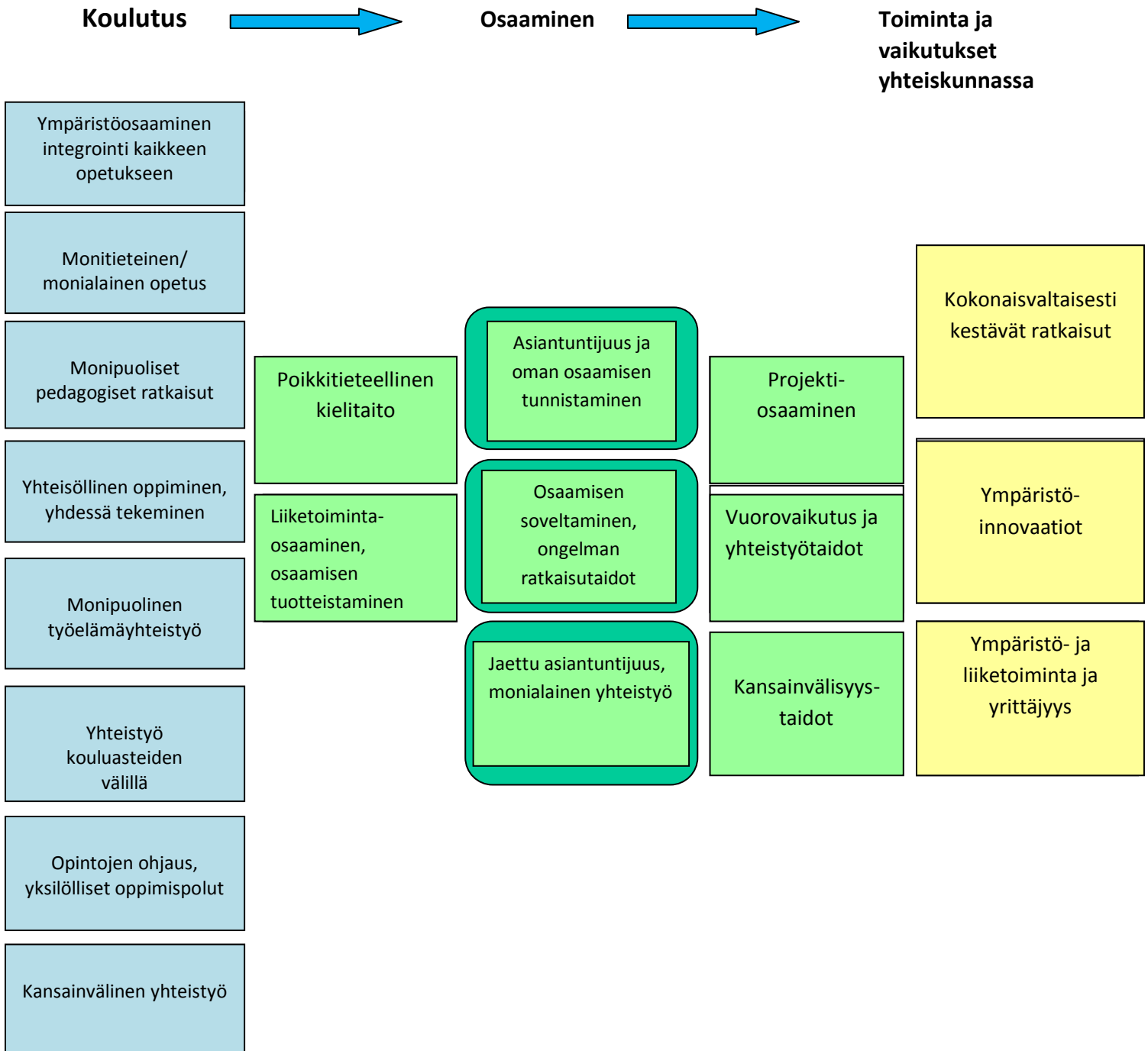
9. Milla lailla ihmiset ovat omaksuneet ympäristöasiat yrityksessäsi? On se taakka vai kokevatko he sen myönteisenä asiana?

10. Ottaako yritys sinun mielestä tosissaan ympäristöasiat, vai onko se oman pinnan kiillotusta? Esimerkkejä?

11. Kerrotko miksi näet ympäristöasiat tärkeänä juuri yritysmaailmassa? Arvot? Etiikka? Jne.

12. Sana on vapaa, kerrotko omin sanoin miten näet ympäristöosaamisen kehittyvän tulevaisuudessa eri yrityksissä ja miten koulutus pitäisi tulla siinä vastaan?

13. Kiitos vastauksistasi! Halutessasi voit laittaa tähän yhteystiedot. Tulen muistamaan kaikkia vastanneita myöhemmin.

Kuva 1., YMPÄRISTÖOSAAJAT2025 • kuinka tulevaisuuden osaamistarpeisiin vastataan